

SOCRATES REDIVIVUS.

S E U

IMAGO PHILOSOPHI VERE CHRISTIANI,

Q U A

EXHIBETUR CLARISSIMUS, AC DIVINI

INGENII VIR,

D O M I N U S

JOSEPHUS PAP

DE

FAGARAS

ARTIUM LIBERALIUM MAGISTER,

ET PHILOSOPHIAE MATHESIOSQUE

D O C T O R.

NON UNIUS MODO APOLLINIS DELPHI, VERUM
PLERARUMQUE IN NOSTRIS AEQUE, AC EXTE-
RIS REGIONIBUS ACADEMIARUM ORACU-
LIS, SAPIENTISSIMUS JUDICATUS.

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

Quem Virum, cum tali Titulo Monumentoque
 condecoramus; cumque Ejus memoriam serae
 posteritati consecramus, dubitamus merito,
 quemadmodum de Ejus Ortu, de Genere,
 deque Vitae ratione exponamus; ne si vi-
 tam scribere allaboremus, vix ac ne vix quidem propo-
 situm attigisse videamur. Nihilominus tamen Genus, unde
 ortus est, Vitam qua floruit, virtutum aliquos colores,
 quibus inclaruit, et quasdam laudum Ejus partes, quas
 inimicis ipsis ultro consentibus, merito est consecutus, non
 ut Philosophus Nostri Seculi facile e Principibus meruit, sed
 ut infanti ingenio potuimus, litteris his Monumentisque con-
 figuamus. Quare primum quoque de Genere Ejus dice-
 mus. Natus est Philosophus NOSTER non ultimo loco
 stirpis Fagarasinae, honesto genere, Patre, Avo, Majori-
 bus, Officio, vitaeque ratione a cetera plebe distinctis.
 Cujus tamen stirpis originem ab ultimis temporibus primis-
 que ejusdem initiis repetere nimis hic longum foret: nunc
 vero de Ejus Patre, Avoque pauca, quosacilius ignorantiae
 hominum mederi queat, exempli causa referre sufficiat; in
 qua quidem re persequenda naturalem sequemur nascendi se-
 riem, ordinisque illius, quem ipsi nascentium dies secum
 tulere, rationem. Omnes, ut nobis quidem cognoscere licuit,

NOSTRI Philosophi Majores, in terra Fagarasina, et primaria quidem ejus Civitate, cui idem ipsum nomen Fagarasinum erat, nati sunt. E quibus NOSTRI tanti Philosophi Avus MICHAEL PAP, Civitatis Fagarasinae incola nobilis, et Civis quondam egregius, (cui quidem Gentilitium nomen erat PAP, deinceps vero FAGARASINUM, tanquam commune stirpis nomen, tam illi ipsi, quam omni Ejus Posteritati adhaesit) seculo superiore in lucem est editus. Isque in tam turbido et tumultuoso Patriae nostrae statu, qualis erat sub Principibus, apud Magnum Transilvaniae Principem APAFFIUM Majorem, honestis stipendiis in Patria sua militabat, et, ut tum erant tempora, Praetorianus miles illi erat; Quae omnia testantur litterae solennes multorum Magnorumque Virorum, Communitatis, ut mos erat eodem Tempore loqui, Fagarasinae, in Sede Fagarasina Adsefforum, Jurisque Notariorum, cera consignatae; quibus olim defuncti NOSTRI PHILOSOPHI Parens usus est, in suo genere, ab omni servili obligatione vacuo, et libero nobilique contestando. Hic vero non levium promeritorum Vir, cum diu pugnando, adversariosque a salute Principis removendo, baud minimam vitae suae partem in armis consumsisset; non ense modo, sed liberis quoque, quos ex honesto matrimonio suscepturus erat, Patriae saluti esse volebat. Neque haec illum spes cogitatioque fefellit. Uxor enim ipsi peperit Filium MATHAEUM, NOSTRI Philosophi Patrem, qui jam cognomento Fagarasino pariter, cui communi Gentis nomine, utebatur, liberali ingenio, animo docili, et ad res magnas apto. Natus igitur Iufans, sub initia seculi, Patre ut diximus, milite strenuo et expedito, viroque nobili, ut primum per aetatem licuit, Musis traditur educandus, notitiaque litterarum prima imbuendus. Ubi artibus, quibus aetas puerorum impertiri solet, non mediocriter degustatis, editoque,

quod

quod ab ea aetate expectari potest, specimine, dignum se praebuit, qui ad artium humaniorum naturam et indolem propius explorandam admitteretur. Quo facto, litteris patrio more Scholarum nostrarum perlustratis brevi efformatus, ad Academias clariores aditum impetravit. Venerat **TRAJEC-
TUM** ad **RHENUM**, Urbem cultura Litterarum nobilem; ubi ille omne suum tempus, quod alii aliis studiis rebusque tribuunt, aut specie sola sese commendantibus, aut pretio carentibus, sibi ad Sacra Theologiae studia, ad quae se singulari voluptate ferri intellexit, recolenda sumsit. Versabatur etiam apud alios viros, quorum fama ingenii exierat, et undique, quod suum esset, aut aliquando sibi saluti foret, colligebat. Denique familiaritate et doctrinis magnorum virorum cobonestatus, in Patriam remissus est Primumque in Inclyto Comit Hunyadensi, Piskini, Pago Civitati Száz-Város vicino, apud Ill. Baronem Gregorium Bartsai, Pastoris, Sacrique Ministri Autici munere fungebatur. Deinde apud Illustrem Scholam Szathmarensem, in Hungaria, vicina terra, Rectorem, ut vocari solet, Professorem agebat. Demum vero in Civitate Száz-Város, nobili loco, celebrique in Transilvania, partes Sacri Praeconis, (Plebanus vulgo apellatur Reformatus) sibi delatas, strenue excipiebat, summa fide, religione, pietate administrabat. Neu vero cum ipso Genus suum intercideret, duxit uxorem, Virginem honestam, nobili loco natam **SARAM VERESS**, Spectatissimi **D. GREGORII VERESS** de Dálnok, apud Inclytam Sedem, a Száz-Város denominatam, Judicis quondam Regii, filiam, ex qua vix duos liberos procreaverat, **SAMUELEM** alterum praematura morte ereptum, alterum vero **JOSEPHUM** **NOSTRUM**; jamque repentino morbo implicitus, opinione citius **A. MDCCXLV.** vivere desinit, ac, sua naturae debita

reddit; relictis tenero adhuc filio, et a maternis uberibus pendente, uxoreque vidua, inter luctus gemitusque perpetuos Viri sui mortem anxie prosequente. Decimum tum JOSEPHUS NOSTER aetatis suae Mensem agebat; vitaeque tam immaturae Custode indigebat; quod cum fida non minus, quam pia Ejus Mater, nemine licet id in ejus animum revocante, probe intellexisset, ad secundas quoque nuptias animum adjecit, sibiique Clar. D. JOHANNEM ABATS, Seniore V. D. Ministrum, nunc vero in Ven. Dioecesi N. Enyedensi meritissimum Archidiaconum, maritum; Puero autem Patrem quaesivit; qui licet NOSTRUM, non a se genitum sciret: se tamen non uti Vitricum, sed uti verum Parentem in Puero egit; Eundem etiam JOSEPHUS NOSTER, in toto vitae suae cursu, Parentis non solum vocabulo, sed et veneratione dignum judicabat. Ille enim NOSTRUM non secus diligebat, atque Filium, et prout ipse etiam amabat: litteras, primo quoque tempore, omnibus doctrinis, quae puerilem aetatem decent, filium erudiendam curavit. Missus tunc primum NOSTER ad Musas Enyedenses, ut erat summa ingenii alacritate, celeriter omnia, quae praecipiebantur, arripiebat, et magnam suae virtutis animique, apud omnes litterarum Magistros, ac Moeccenates, opinionem spemque faciebat. Jamque paullatim cum studiis suis accreverat; et artes puerili animo consecratas, omnes perlustrarat; quare in interiora quoque Musarum penetralia admittitur. Fit Juvenis; fit omnium, quae ab ejusmodi persona geri solent, munerum particeps; Et studet ipse diligenter, et alios opera sua studiisque adjuvat. Anno vero MDCCLXIX. iter in Helvetiam suscipit; Basileamque, celeberrimam ejus Regionis Urbem, salutatur: ut fama inclytum Bernoullium, in studiis Philosophicis, et Matheſi imprimis, cujus perdiscendae non mediocris

animum;

animum Ejus invaserat cupido, audiret: a quo benigne acceptus, et aliquamdiu retentus est. Inde pervenit Francfurtum ad Viadrum; et Groningam, Fratequeram, Urbes singulas Musis suis magnopere nobilitatas, peragatur et perlustrat. Quaedam tum forte, inter ceteras Bataviae Urbes clariores, caput suum efferebat, litterarumque quodammodo, quas colebat, amoenitate florebat; Trajectum dico ad Rhenum, omnibus bonis, quae a magnis ingeniis suo jure aestimari debent, dives; ubi tum Magnus HAHNIUS, qui anno superiore mortalitatem exiit; summus item HENNERTUS, qui adhuc vivit, vivit! imo vero immensas inter laudes eminent, cultamque studiis Juventutem et multam et nobilem excolit; totidem orbis litterati Lumina agebant. Huc Ille iter suum dirigit, et inita jam cum optimis quibusvis familiaritate, triennii spatio, non ut Discipulus cum Magistro, sed ut Vir cum Viro, Amicus cum Amico, Philosophus cum Philosopho versabatur. Plurimum vero apud HAHNIUM suum, valebat amore, cujus Filium quoque erudiendum acceperat; in quo quidem Juvene Filio formando, tantam apud Patrem laudem consecutus est, ut Parens ipse dicere non erubuerit: Plus boni JOSEPHUM NOSTRUM, quam se, in Filium suum contulisse. Filius quoque idem, cum NOSTRO, quem FAGARASSIUM suum appellare amabat, Patriam relinquere decreverat. Multa hic praeterea Nobilium et Principum Liberorum turba, NOSTRI, tanti Viri, curae erat commissa, inter quos nominari meretur, Indiae, quae ad Orientem jacet, Batavicae Proregis Filius quem cum studiis omnibus optime efformasset; adeo Proregi sese probavit, ut ampla mercede posita in Indiam vocatus sit, munere Doctoris Professorisque functurus. Hic aliquamdiu Discientium aequae ac Docentium partes agebat; deinde vero Operibus, quae post invicem

invicem multa edebat, nomen sibi apud absentes etiam comparabat. Primum Ejus opus quaestionem: Potestne naturae scrutator ex cognitis jam observationibus et Experimentis consecretaria ad disquisitionem causarum hactenus incognitorum Phaenomenorum colligere? si possit, quae ratione hoc fiat? a Seelandina Societate Vlissingensi, artium et Scientiarum exhibitam explicat, quod Monetam auream, XXX. numos aureos aequantem, signo Societatis, nomine Victoris, et adjecto propositae quaestionis Anno insignitam meruit; in cujus latere uno Palladis, Coronam manu tenentis effigies visitur, superne Epigrammate: CALCAR HONOS. inferius vero: JOSEPHUS PAP de FAGARAS. 1772. adjectis. In altero vero latere, septem Artes liberales conspiciuntur; superne Inscriptione: NON SORDENT IN UNDIS. Inferius autem: SOCIET. SCIENT. BATAVO FLESS. PRAEMIUM. insertis. Idem NOSTER insequenti Anno MDCLXXIII. alteram Quaestionem: Sitne aliquis sensus innatus homini, quo dirigatur ad cognoscendum, et impellatur ad faciendum bonum morale? quam a Doctoribus Academiae Lugduno-Batavae, et Legati Stolpiani Curatoribus acceperat, enucleare adoritur; quae quidem Ejus explicatio praemium adsecuta non est; Accessit tamen Dissertationi coronatae, et Lugd. Bat. una cum reliquis. Commentariis in eam rem scriptis, brevi tempore publici juris facta est. Interiectis duobus Annis, novos sibi et satis locupletes eadem Urbs Ultrajectina detulit honores. Nam A. MDCLXXIV. 7. Iduum Junii, Decreto Synodi Provincialis Ultrajectinae, a Viro Cel. FRANCISCO BURMANNO Franc. Filio, Franc. Nepote, S. Theolog. Doct. et Professore, Ecclesiae item Ultrajectinae Pastore fidiissimo, examinatus, ritu solenni, per impositionem, ut fieri solet, manuum, Sacri Praeconis honore mactatus, ad publicum Evangelii
minis-

ministerium promotus est; eaque res litteris, Testimonii loco Trajecti ad Rhenum datis, calamoque ISAACI TER. BRUGGEN. V. D. M. Hemdensis, Clasis eodem tempore scribae, exaratis confirmata est. Post non ita multo, eodem quippe Mense, Eidem in frequenti Philosophorum Senatu, loco publico, quaestiones Philosophicas sibi praescriptas generoso animo et sublimi explicanti, ad objectiones Dubiaque strenue ac accurate respondentem, Dissertationem denique suam Philosophicam INAUGURALEM: De Natura aeternitatis successione experte, et duratione rerum successiva, initium necessario habente. scriptam feliciter et optime defendenti, alius honor tributus est: Opera quippe Cl. Viri D. JOH. FRIDERICI HENNERT. A. L. M. Phil. Doct. Philosophiae Matheos ac Astronomiae Professoris Ordinarii, Philosophiae Doctor et Artium Liberalium Magister creatus; publico Diplomate manu Rectoris Magnifici JAC. ALBERTI VOS, et Promotoris, Secretarii item JOH. FRIDERICI HENNERT. consignato; ac majore Academiae Sigillo confirmato, Ultrajecti ad Rhenum XII. Kalend. Julii A. MDCCCLXXIV. donatus est. Duxit etiam eodem Anno, Mense Augusto, Uxorem, nobilem Virginem, FRID. WILHELMINAM ELISABETHAM, Illustrissimi ac Fortissimi D. FRIDERICI van VVIEBEL, apud nobilem Legionem Hollandicam Centurionis, Viri egregii; atque Matronae honestae ELISABETHAE KLINCKENBERG, quae Patre HENRICO KLINCKENBERG, Registratore, in lucem edita est, Filiam. His interea peregrina peractis, iter, quod ante quinque Annos fecerat, repetebat, et in patriam venire magnopere contendebat. Transeundum Ipsi per Viennam, Austriae praecipuam Urbem, erat, in qua, cum in comparanda Magnorum Virorum notitia occuparetur, familiaritatemque ex peteret bonorum, nuntium praeter opinionem accipit e Civitate

Száz Város, in Transylvania, Sedeque ejusdem cum Civitate
nominis, jacente, amplissimam mercedem, Múnusque simul
Pastoris et Praeconis Sacri, apud Ecclesiam Reformatam in
eadem Civitate copiosa et celebri collectam, offerentem. Quo
nuntio accepto A MDCCLXXIV. medio fere Mense No-
vembri, in Patriam revertitur, et negotia Sacri Ministri,
sibi data non minus feliciter, quam fideliter administrat. Hic
quidem Ille, cum suo Officio gloriose fungeretur, cum alia
multa, ampla laude digna, fecit; tum maxime hoc, quod
Anno, quem ibi quartum agebat, MDCCLXXVIII. ad Quae-
stionem: De vi substantiali, Fundamento Virium. a Re-
gia Scientiarum et Litterarum elegantiorum Academia Bero-
linensi, cum Eruditis communicatam, praemioque exornan-
dam, ex voto Eruditorum accurate responderit, Monetam-
que auream, L. numos aureos efficientem, reportaverit. Cu-
jus pars antica effigiem Regis Borussiae, cum Inscrip-
tione: FRIDERICUS REX ACADEMIAE PROTECTOR MDCC-
XLVII. exhibet; facies vero postica, sertum seu Coronam
monstrat spicatam, cum inserto eidem Epigrammate: SCI-
ENTIARUM ET LITTERARUM INCREMENTO. Anno post se-
quenti MDCCLXXIX. communi consensione eorum, qui Ludì
Nostrì Litterarii gubernacula tenent. Professor Scholae Vászár-
helyinae ad Marisum, eligitur, et cum omnibus fortunis, bo-
nisque domesticis in Civitatem Nostram perducitur. Hoc lo-
co, primum Annum in consuetudine Optimorum Virorum ex-
ercenda, Civitatis Populique natura exploranda, et partibus
sui Officii gloriose jucundeque persequendis, exegit. Sed
altero statim, postquam venerat Anno MDCCLXXX. Theses
hujus: Possitne unitas Dei ex sola ratione demonstra-
ri? a Lugdunensibus Batavis judicio Eruditorum commissae
explicationem adgressus est; quae ejus disquisitio, licet pra-
emio adfecta non sit, P. accessit honore tamen condecorata
est.

est. Anno iterum insequenti MDCCLXXXI. Societatis
Harlemensis Theologicae, dictae a Fundatore suo Teyleria-
nae, Quaestionem: Potestne demonstrari dari Providen-
tiam Specialem a Generali distinctam? inter ceteros prae-
stanti ingenio Viros, egregie explanarat, et tum quidem
Monetam auream, dari solitam, Berolinensium Prof. Cel.
CASTILION recepit; argenteam vero illi, valore excepto,
nec magnitudine, nec forma, nec signis dissimilem, NOS-
TER adeptus est, aequalitate inter utriusque opus difficilem
faciente electionem; de cuius Monetae forma, signis, et
Inscriptionibus, erit infra dicendi nobis locus, ubi de alia
quadam Moneta aurea, ab eadem Societate Theologica ac-
cepta, quam NOSTER sequenti Anno promeruit, agemus.
Nec infelicior Huic Annus MDCCLXXXII. fuit, sed ob
triplices honorum fructus longè clarior atque nobilior. Primum
enim quod Thesis: Quenam Analogiae sint fundamen-
ta et signa? quomodo Philosophum ad explorandas
physicas et morales veritates ea uti oporteat? ex voto
Societatis Belgicae Scientiarum Harlemensis accurate defi-
niverit, Monetam auream, xxiv. aureos (intelligo semper
Hollandicos) numos adaequantem, accepit; in cuius al-
tero latere, inter effictas duas, sedentesque viri et Feminae
effigies, Machinae quaequam ostentantur efformatae; quas
superne ornat epigramma: DEO ET PATRIAE. latere
vero averso, Palladis, manu Coronam asservantis simulacrum
offertur conspiciendum, cuius Capiti imminet Symbolum ad-
scriptum: Optime meritis, inferne vero: SOCIET. SCIENT.

HOLL. PRAEMIUM. legitur. In marginae ad orbem decurrit
Epigramma, hunc in modum circumscriptum: JOS. PAP DE
FAGARAS. PHIL. DOC. ET PROF. IN ATH. VÁSÁR-
HELY ADEPTUS EST. An. 1782. Eodem iterum Anno ob
Thema: Quae est natura Moralis Libertatis? quomodo

omnium optime demonstrari possit dari Libertatem
Moralem? a Societate Harlemensi Theologica Teyleriana,
alias quoque nominata, datum, optime elaboratum, Moneta
ex auro conflata LXXX. aureos numos exaequante condecora-
tus est. In cujus adverso latere, hinc Theologiae, illinc
e regione veritatis et Libertatis expressa sunt simulacra, ta-
li superne Inscriptione: VVAARE GODSDIENST-KENNIS BLOEYD
DOOR VRYHEYD. inferius vero: GENOOTSCH AANVANG ANNO
1778. adjectis, aversum autem latus, praeter reliqua orna-
menta, sertum ex floribus contextum exornat, cui haec le-
guntur inscripta: EER PENNING VAN TEYLER S GODGELEERD
GENOOTSCHAP toegekent aan JOS. PAP DE FAGARAS PH.
DR. PHIL. et MATH. PROF. te M. VÁSÁRHELY. Com-
posuit etiam eodem Anno tertium Opus, quo materiae De-
monstretur nullum esse in Ethica Christiana praeceptum,
quod veris politicae regulis, aut singulorum juribus com-
modisque repugnet? a LEGATI STOLPIANI CURATORIBUS in
Academia Lugduno Batava promulgatae indolem explicare
conabatur; quod opus iidem Curatores, praemio non quidem
primario accessorio tamen (1° accessit) honorandum, et typis
exprimendum decreverunt. Fuit NOSTRUM sequenti quo-
que Anno MDCCLXXXIII. fortuna, nec minus Ei, quam
ulli Chymico, pepercit, et Monetam pariter auream L. nu-
morum aureorum pondere divitem, propter Quaestionem: qua
ratione optime demonstrari potest, non esse contra na-
turam Dei, perfectissimum effecisse mundum? a CURA-
TORIBUS LEGATI STOLPIANI. Lugdunensibus, supra quoque
memoratis, iudicio Eruditorum expsitam, cum ratione reso-
lutam, muneri dedit; cujus facies adversa talem Inscrip-
tionem, extremas partes, in Orbem fere redeundo, ambientem gerit:
AUCTOREM MANIFESTAT OPUS. medio autem ibi-
dem loco, Viri Telescopium manu gerentis est sidera contem-
plan-

plantis effigies; aquila item expansis alis, visuntur; quibus hujusmodi subjacet Inscriptio: MERUIT JOS. PAP DE FAGARAS. MDCCLXXXIII. *aversam vero partem totam ambit ornatque Epigramma: Monstrat Iter Tutumque Facit; hujus in medio moles quaequam substructa, vel Machina potius affabre constructa conspicitur, quam duo circumstant utrinque viri, intentis oculis manibusque eam perlustraturi, talibus infra verbis subnexus: PRAEMIUM ACADEMIAE LEIDENSIS EX LEGATO J. STOLP. Quid nunc demum de Anno MDCCLXXXIV. dicam? cujus quam laetum illi initium, tam tristis ac funestus exitus fuit. In hoc enim et singulare elaboraverat super Thesim: Utrum solidus aliquis Philosophus sufficiat ad subruendam Religionem Revelatam; aut vero contra ipse verus possit esse Christianus. a Societate Harlemensi Theologica Teyleriana, saepius jam dicta, exhibitam. Opus, quod adhuc sub Judice est; et vero alterum circa Quaestionem: Qua ratione optime superstitione ex animis hominum extirpari potest? a Regia Scientiarum Acad. Berolinensi; superius quoque relata, novissime propositam, jam coeptum, jam continuatum perficere cogitavit, sed quominus totum exsequeretur, morbi inopinato irruentes, impedimento fuere; et demum, ob praecipuas ingenii sui dotes, ac complura, quae ab exteris Scientiarum Academiis reportavit, praemia, magnum sibi apud PRINCIPEM quoque NOSTRUM CLEMENTISSIMUM et CAESAREM AUGUSTISSIMUM JOSEPHUM II. nomen comparaverat. Quare V. Id. Oct. in Academiam Budensem Regiam, in Hungaria illustrem, vacuam Logices, Metaphysices, Moralisque Philosophiae Magistro et Doctore Ordinario Cathedram, Mille Florenorum Rhemensium stipendio, solita Excelsi R. Gubernii via designatus est; missò in hujus rei Argumentum Diplomate Regio,*
Sigil-

Sigillo aquilae bicipitis confirmato. Sed cum fere iter, cui se quodammodo praeparasse videbatur, meditaretur: amissa prospera valetudine, spem vitae longioris, simulque itineris perficiendi amittit; Et Rheumatismo, (ut quidem Medici vocant) primum, 3. Non. Dec. toto corpore correptus, mox spasms, viscerum atque artuum; et demum Febrî Acuta Maligna colluctatus, cum vix decem et quatuor dies integros ex his morbis decubisset, Anno aetatis primo et quadregesimo; Muneris vero et Officii apud Scholam Nostram quinto. XVI. Kal. Jan. sub noctem, Horam circiter primam, vitam cum morte commutavit. Quem equidem uti Studiorum meorum Principem Ducemque habui: ita adiutorem aliquando, vitaeque meae felicioris, secundum Deum, auctorem futurum speravi. Nunc autem nescio, quo meo fato contigit, Tumulo, tam tristi mihi, Patriaeque Universae funesto, condere debeo. Ipsa vero Posteritas longa, si MAGISTRUM a Discipulo, atque PHILOSOPHUM CELEBREM ab infanti fere Musae ingenio, intumulatum acceperit; non indignabitur.

Hoc honore Magistri sui Professorisque quondam Carissimi exsequias prosecutus est Discipulus: Michaël Szigethi.

Na-

Avita cum Fatis, cedens Tellure, Sinistris
Vela dedit vento, ferturque per aequora pulsu
Remorum, longe turesque, Urbesque, do-
mosque

Deseruit, miserae pariter tutamina vitae:
Respicit in Portum trepidans, littusque relictum
Vix ficcis Oculis, animoque tuebitur aegro,
Et dubitat miseram non fido credere ponto
Vitam, tot passim funesta morte peremptos,
Corpore tot toto submersos aequoris undis,
Tot Casus secum timido sub corde volutans;
Et vehitur medius Coeli inter sidera et undas:
Interea veniunt magno cum murmure venti,
Agglomerant spumas; coeunt, et in ordine fluctus
Instar montis erunt, duram mortemque minantur,
Disjiciuntque rates. Tremat hic sub Navita puppi,
Indolet, et tristes versat sub pectore curas,
Et vitae dubius mortem vix oderit ipsam.

Non aliter luget, luctus augetque dolendo
Patria; Doctorum coetus letale sub imis
Vulnus alit venis, miseros aegreque ferendo,
Solvitur in lacrymas, intabescitque, dolores,
Clarus imaginibus veterum, per bella, per ignes,
Per mare, per terras, meritis insignibus, ordo:
Nobilis ipsa cohors, aequi jurisque satellites:
Quam penes est recti cura, et Custodia legum,
Cui vincere hostes Patriae, vel tollere vita

Infidias aliis manifesta per arma struentes,
Legibus ereptum et confestim reddere honorem,
Non furor, aut odium; pia sed Lex arma ministrat,
Indoluerunt omnes: Nec ab hoc sunt vulnere tuti,
Pandere quibus Sacris divina oracula verbis,
Quaeque sit aeternae tandem via prima salutis,
Hanc populo, fugienti Nomina docta, vel ipsa
Simplicitate probo tutam rectamque docere,
Proxima cura fuit: Maerent juvenesque senesque,
Femina Virque simul. Studiis sacrata Juventus
Condolet: Et fateor, namque est mirabile dictu,
Quos mala disjunxit mentis discordia nuper,
Hos idem subito junctos, moerorque dolorque
Angit, idemque animos multorum vulnus adurit.

Quid meruere pii? quae tanti causa doloris?
Quidve tot in gentem conspiravere dolores
Nostram? qui nobis vitae solatia demunt.
Infandosque ferunt paene inter gaudia luctus.
Musa mihi est animus tantos audire dolores,
Veros necquiquam moeroris quaerere sensus
Nec patiari diu. Quid nostra contigit Urbe?
Nunc age! fare precor, casus postrema vel anni:
Tempora quis nigro demum carbone notavit?

Concidit una domus, sed si domus una perisset,
Non caput, in luctus tantos conversa, gemenisque,
Dacia, velasset nigro sibi, faucia, populo.
Patria! sed majori, ut quisque fatebitur ultro,
Parte cares, oculoque cares, tibi fidus ademptum,
Et misera, erepto, sic fata regere, sub umbra
Sole jaces, reputasque simul, quae Fata subisti?
Quae Tibi perniciēs? dubio quae pestis in anno
Hocce fuit? tacite. Unumque patremque requiris

Et desiles casus, inopinaque mente reponis
 Vulnera. Ut horrendis correptus Nauta procellis
 Excurtitur, terramque cupit, littusque laborat,
 Tangere; quaesito tandem cum littore perstat,
 Quos tulerit casus, reputat, circumspicit illos,
 Quos habuit secum, vocat hos, videt aequore merfos.

Haec agis: Infandum vulnus! *Fagarassius* Heros
 Desit, et terras multa cum laude reliquit.

Nuper in egregia Saxonum, ut dicitur (a) Urbe,
 Editus in lucem, clarebat origine prima.

Quippe b Patrem primo Rectorem *Szathmár* habebat,
 Qui studiis animos Juvenum formabat amaenis;
 Saxonum tandem dictam deductus in Urbem,
 Hic sacra pandebat verbis oracula: demum
 Tempore non multo vitamque et munus obivit.

Tum decimum vitae mensem *Fagarassius* infans
 Vix numerat, cari tamen heu! Genitoris ab ulnis
 Deseritur: miser ah! vix dum bene noverat illum,
 Dicere vix poterat lingua titubante parentem.

Ipsa tamen (c) Matri Mors, flecti nescia, favit,
 Nutricemque Deus fecit, melioraque melle
 Ubra praebentem, probior qua Femina nusquam,
 Nec Mater melior, miseram sine Coniuge Matrem,
 Regius hanc pulcra de stirpe reliquit (d) Iudex
 Natam, quae claro jam desponsata Marito, (e)

C

Ju.

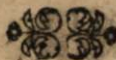
(a) Száz-város vulgo appellatur, in sede nuper e-
 jusdem nominis nunc vero in Comitatu Hunyadensi ja-
 cens.

(b) Cl. *Mathaeum Fagarasi*.

(c) Haec erat *Sara VVeress*.

(d) Spect. D. *Gregor. VVeress de Dálnok*.

(e) Cl. *Mathaeum Fagarasi*,

Jucundam vivit Conjux cum Conjuge vitam,
Et (f) puerum, mutui generosum pignus amoris,
Edit; Fata tamen sicut voluere, priori
Orba viro, natos alios natasque latura,
Altera vota cupit, quia fas, rædasque jugales;
Connubioque (g) Viro, pariter sacra munera sancte,
Fungenti, populoque viam, quae ducit ad astra,
Felicemque monet vitam, sermone paranti,
Jungitur, et puerum patri commendat eidem,
Victricus hic puero datus est, sed vera Parentis
Effigies, summo quem Complexurus amore,
Hic colit ut Patrem, colitur quoque filius illi.

A Patriis nondum, Doctorum ut viseret orbem,
Inferretque pedes Latio, Musisque sacratas
Incoleret longe sedes, deducitur ulnis.
Jamque Decus clarum, ac animi Excellentia magni,
Emicat in Puero, quæ plucras natus ad artes,
Repperitur; meliorque brevi cum postulat aetas,
Traditur extemplo studiis formandus honestis,
Omnia, quae posuit primis puerilibus annis,
Praecepta, edoctae prudens industria mentis,
Arripit, excellitque alios. Mortalibus aevo,
Quodque datum est longo paucis, mirabile dictu,
Principiis vitae jam maturefcit in ipsis.

In Patria nec habet, viresquo extendere mentis,
Excolere aut possit, studia ad majora vocatus,
Visere longinquas terras, et quaerere docta
Nomina contendit, calidum molefcere et ignem
Non finit ingenii. Juvenis tum, lustraue vitae
Quinque suae nondum compleverat; adque remotas

Ipfa

(f) *Josephum Nostrum.*
Seniori V. D. M.

(g) *Cl. Johanni Abati*

Ire parat Musas, & iter laudabile carpit,
 Clarebat fama magnus *Bernoullius*, aevi
 Gloria cara sui, nec non Basiléensibus ingens
 Lumen erat. Cupit Hunc, huc jam jam dirigit Heros
 Noster iter, mercesque ejus perlustrat opimas.
 Heic animum exacuens, praeclara Mathemata discit,
 Vere sublimis, sed rara negotia, mentis.

Hinc nactus facilemque Deum, facilesque Camoenas
 Solvit, et elatas Doctis invisit ad Urbes,
 Francfurtum, atque alias: vires ut viribus addat
 Ingenii. Multis tum demum flexibus actum,
 Venantem gemmas, flores cum melle legentem,
 Doctrinaeque avidum, (*b*) Trajecti Musa recepit:
 Lumina magna duo: Sapiens Hennertus et (*i*) Alter
 Laude pari, nostrumque fovant, Nostrumque tuentur,
 Demum animum, studiis gravidum, cum mercibus explent
 Doctis, et stimulant pulcra Mercede. Moneta
 Aurea cusa fuit, tali tradenda Magistro,
 Qui tangit summas, neglecto cortice, rerum, et
 Difficiles nodos sublimi mente resolvit.
 Pectora multorum Numi capiuntur amore,
 Jamque labore diu, noctemque diemque fatigant
 Multo, sed perit omne opus, et frustrabitur auro.
 Noster habet: longum nomenque extendit in aevum.

Majores illi laudes maturior aetas
 Praeparat, et titulo Doctoris mactat, et almo
 Consecrat capiti sacri praeconis honorem.
 Omnia, quae meruit, dives donarat honoris
 Trajectum: haec auro, quae sit pretiosior omni,
 (*k*) Uxorem, Vitae sociam, commendat amori,

C 2

Et

(*b*) Ad Rhenum. (*i*) Cl. D. *Habnius*. (*k*) *Frid.*
Vilhelminam Elisabetham van Vveibel.

Et genere et forma, sed plus pietate valentem.
Huic (l) Genitor Batavus, Centurio, miles in armis
Egregius, generis splendore notabilis ipso,
Nobilis et (m) Genitrix, ac clari Filia patris.
Quos vinclis junxit vere felicibus *Hymen*,
Et pulchra claros fecit cum prole parentes.
Elisabeth (natae proprium quia tale puellae
Nomen erat) proles non injucunda parentum,
Nobilitate pari jam jam ditata duorum,
Conjugis Officio perdigna, perapta Marito,
Incola Trajecti, dignum sortitur amantem.
Ille erat immensi fidus mirabile secli,
Gloria rara suae Gentis, *Fagarassius* Heros;
Quem facit adjuncta Dextraque Fideque maritum.

Dotibus Ornatum tantis, animique potentem,
Patria Doctorem vere, ex Natoque futurum
Patrem desiderat, cupide ac ambabus, ut ajunt,
Ulnis exspectat, gaudet populisque Magistro.
Jamque Vienna tenet reducem, monstratque viarum
Flexus, atque domos, aequantes vertice Nubes,
Artificis miratur opus, laudatque colonos
Noster; at interea Saxonum mittitur Urbe
Littera, quae munus sacrorum, quaeque Cathedram
Commendat sacram, dignum mercede laborem.

Huc agit. Excipitur laeta inter gaudia praefens,
Fungitur officio, populum docet, atque ministrat
Thura Deo, plebem miseramque rudemque futurae,
Percellit Verbis, repletque cupidine, vitae.
+ Hicque agere extremam: subito sed nuntius Urbe,
Mer-

(l) Ill. *Frid. van VViebel*. (m) *Elizabetha Klincken-
berg Hern. Klinckenberg Registratoris Filia*,

Spes erat hinc Nostrum nusquam divertere, vitae

(n) Mercatus vocitata fuit locus, advolat: Illum
Evocat hinc, directa cum ratione docentem,
Mentis naturam; tum leges Corporis; alto
Quae sint, quaeque micent splendentia sidera Coelo?
Quae natura Dei? Totum vel quis regat orbem?
Turpia de pulcris, mala quid discernat ab aequis?
Quid possit fictis, docta cum mente, figuris,
Cura hominum reperire cito, quod fronte fuisset
Prima celatum? tradentem et cetera verbis.

Annum jam dicta quantum compleverat Urbe:
Officio gaudet; sedes linquitque priores,
Inque Urbem, quae de mercatu nomen habebat,
Advehitur; Juvenes gratis amplexibus illum
Excipiunt, summo mactant et honore Magistrum.
Sic ubi certatim meritos deferret honorum
Patria vel titulos, vel praemia digna laborum,
Intendit Noster Patriam exornare columnis,
Imbellesque animos praeclaras edocet artes,
Spemque facit magnam, de Plebe et stirpe futuros,
Nobili et egregia Cives, Patriaeque Patronos.
In Patriae reris veram jurasse salutem.

Nec satis in Patria tanto molimine vitam
Ducere, Barbariemque aliis contendit in Oris
Expugnare, docet moresque probare probatos.
Victorem citat Hunc, alias et quinque Monetas
Extera consecrat regio; quibus artis honestet
Auctorem, et magnos, dubio procul esto, labores,
Consequitur Noster: Facti discurret in Orbem,
Fama, Quis in toto totidem meruisse triumphos,
Orbe,

(n) Olim Székely-Vásárhely, mox corrupto vocabulo latino Agropolis, nunc vero Vásárhely ad Marisum.

Orbe, virum, totidem cepisse et praemia vidit?

Suspicit Hunc Caesar, laetoque expleta Vienna,
Risu, quod reperisse Virum, reperisse Magistrum
Vidit; adhortatur, (o) vocat, et jubet ire Cathedram
Regia *Buda* suam commendat. Epistola Regis
Firmata est aquilam, referentis imagine, nigram;
In duo divisam capita, uno corpore, signi;
Ire parat Noster, verbis et Caesaris ingens
Praeparat obsequium, jussis nec subtrahit aures.

Corpore sed toto morbis corrumpitur aeger,
Figitur in Lectum, magnae langvescere vires
Incipiunt, cumulatque diu pascendo dolores.
Nam primum longis erroribus ossa pererrat,
Vulneribus passim pungitque tumentia diris
Membra dolor fugitivus: huic de *Rheumate* nomen,
Insequitur *Spasmus*: post *Febris acuta maligna*
Innovat angores, *Priscis* additque recentes.

Cura subest Medici, nec fausta, nec utilis aegro;
Inciditur nervus, tepidum dat vena cruorem.
Vix quater e Roseo surgens aurora cubili.
Fecit iter Phoebus, celeres quater aequore merfit
Phoebus equos; coelo, quam terris, dignior, ulnis
Eripitur Nostri, magno et datur Incola Olympo.

Pauca satis plantae fixit vestigia terris,
Lustra suae et tantum vitae numeraverat octo,
Insper addiderat menses his tres fere totos.
Romanae at Gentis potuit superare Catones,
Et Curios, dignus Tithonis ferre senectam.
More suo fecit; doctisque laboribus aurum;
Ast opere extremo, quo quam sit vera, docere

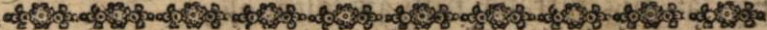
Per-

(o) Posita mercede mille Florenorum Rhenensium

Pergit, relligio, de Christi Nomine dicta
Verius e Coelo meruit cepitque Coronam.

Clar. quondam ac Doctissimo Domino, Domino
JOSEPHO PAP de FAGARAS, Artium Libera-
lium Magistro, et Phil. Matheſeosque in Ath.
M-Vásárhelyino Doctori, Sacrum fecit, Carus
ejus aequae ac intimus Discipulus. *Michael Szigethi*

Liceat adnectere.

JOSEPHUS PAPDE FAGARAS (notum quoque Nomen
Et gratum BATAVIS, GERMANIS, PANNONIISQUE,
DACIS cum primis) eheu! jam VIXIT! ubique
Ingeminat, planctumque ciet moestissima Fama.
Tot CUI difficiles concessum solvere nodos,
Incidit in Mortis laqueos nunquam expediundos.
Occidit ante diem PATRIAE et SOPHIAE Decus ingens,
INGENIO nulli, nulli, PIETATE secundus.
PRAEMIA qui INGENII toties praeclara reportat, (p)
Par erat ampla etiam Mercede frui, PIETATIS.
TU jam perpetuo Coelestia Gaudia gustas,
Sed nos Luctus habet, COGNATOS, DISCIPULOSQUE,
Atque BONOS OMNES, queis sancta MEMORIA Vestra
Cara fuit, fietque haec dum Nos Vita manebit.

Ita deflebat peracerbam Amici et Adfinis
Desideratissimi Mortem

Stephannus Gombáfi

Ecclesiae Reformatae M. Madarasinæ Parochus,

Gyáf-

(p) Quinquies Monetas aureas, et semel argenteam
variorum eorumque, difficiliorum Problematum solutioni-
bus.

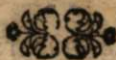

Yázba borítá az Ég vidám napunkat,
El-fakasztá tollünk mert hív Angyalunkat.
FAGARASI JO'SEF ez, egyik Tanítónk,
Jó Atyánk, Vezérünk, és jó Tanács-adónk.
Kegyesség, Böltfesség, jó Szív, 's több másokkal
Virágzott mint annyi drága Virtusokkal.
Ez, a' míg tartana folyása életének,
Vólt ditfekedése kitsiny Seregének.
De már, oh nagy eset! az Halál horgára
Akadt; még-is fénylik mint a' Nap sugára.
Fénylik, bámulj Világ! nagy Tudományáért,
És azzal érdemlett hat *Monétájáért*.
Ámbár azért tested tétefsék Sirjába;
De híred fenn marad köztünk valójába.
Neved emlékezet eleven Könyvébe
Iratik, 's rejtve léf mindenek Szívébe.

Szent-királyi József Coll. Adels

Mit az ember mivel egész életében,
Jó vagy rosz vége van igyekezetében:
Kinek jó vólt minden tselekedetében,
Hóltá annak gyászos az élők fergében.
FAGARASI JO'SEF ím ennek példája,
Ki vala Sergünknek ékes Koronája
Nemzetünknek egyik rogyogó fáklyája
A' ki az Halálnak lön nem várt prédája.
Azért hóltá után minden öt fájlalja,

Öltö-

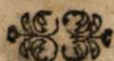

Öltözetét minden jaj gyászba foglalja,
 Valaki esetét fomorúan halja,
 Hóltig meg-firatni ötét nem fokalja;
 Jaj! mert melly hasznos vólt elete foljása,
 Melly hires vólt velle Musáink állása,
 Mennyire ki-tettzet Hazánk virágzása,
 Nem síralmas-é hát tollunk el-válása?
 Síralmas, de jaj! már vízza nem hozhatjuk
 Igy tettzet lstennek; nem változtathatjuk,
 Teste meg-fenyvedett, meg-nem ujithattyuk,
 Lelke Menyben vagyon le-nem fálithattyuk.
 Légyen azért Lelke mind addig Mennyégben
 Mig Jéfusunk el-jő fényes ditsőségben
 És akkor testével ismet egyességben
 Légyen, és örökké éljen fényességben.

Székelyudvarhelyi Molnár István Coll.. Adícs.

Mig Titán érkeznék égi piattzára,
 Már hajnal az előtt el-rendelt uttyára
 Arany fíkrátskákkal piroslo probára
 Ki-áll Nap-keleten pálya futására.
 Igaz, de kevésbé birhattya pálmáját
 Hajnal, mindjárt hunni zemléli fáklyáját,
 Mihelyt Titán tézi égre vitorláját,
 Meg-újjúlt fényekkel ékesült Zászlóját.
 Titán játékoson hánnya fényességét,
 El-indúlt ösvényén fójtattya jó végét,
 Mutattya víg kedvel tellyes déliségét,
 Köztünk sátorozo fénye kedveségét.

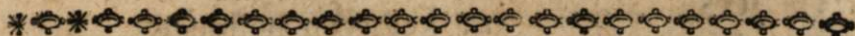

De véget vét fel-jött fénye határának
Titán-is, s' útolsó nappali utjának
Érkezik vége; mert hanyatlásának
Azonnal világa el-hűny sugárának.
Szabad reménykéjét az irigy éjtfaka
El-zárja, mint velle tsátázó bajnoka,
Mellyel borul sűrű homályban birtoka
Hogy nem mulatozhat nállunk, ez az oka.
Oh! Titán mért adád fel-jött sugárodát
Néma éjtfakának szabad világodat
Miként fenyvedheted finleni napodat,
Orvasold ha lehet tömlőtözös vóltodat.
Ugy látom vifeled fetét éjtfakának
Gyázzát, s' diadalmas parantsolatjának,
Ha okát kérdezem fenyved fogjságának
Igy felel: Ugy tettzet Termézet Urának.
Nékünk-is örömmel mosólygo vígságunk,
Búval elegyedék fokott mulattságunk,
Kedvünket el-hagyá régi nyájafságunk
Halál hogy el-mettzé tavazi virágunk.
Hirtelen mert Egünk fényes tsillagától
Fožtatánk, seregünk szép koronájától,
A' Tudományoknak kintses Tárházától,
El-válánk életünk ékes Ožlopától.
Mellyért Mu'sánk serge gyázzal bé-borula,
Víg kedvünk hajnala homályra fordula,
Örömünk mint pára töllünk im el-múla
Bánatok fellege szívünkbe űzrola
ISTEN így akarta, meg-kellet hát lenni,
E' Kintsünknek földről Égbe kellett menni.

Tettzet volt ISTENnek kevésbé le-tenni
Köztünk, s' jaj hirtelen magához fel-venni.

Venter László Coll. Adressor.

A' Kegyes e' földön meg-jutalmaztatik
Mert annak tudomány és bölts szív adatik
De lám a' Tudomány a' nélkül hagyatik.
Pedig ez-is jeles Virtusnak tartatik,
Ugy vagyón. Az Halál nem kap fépen rúton
'S az hol el-mentenek *Lock, Leibnitz, Neuton*
FAGARASI JO'SEF mégy azon jó úton
Egyfzer tfak el- törik a' veder a' kúton.
Nints-e hát a' Böltsnek itt semmi jutalma
Ha még élne 's még-is áfátik sir-halma?
Ah vagyón! és e'hez lehet bizodalma
Követi a' Virtuust a' szép arany alma
Mert ha nevededik a' Bölts szív Virtuusa
Meg-marad örökké annak igaz jussa
'S Ámbár találkozzék ezer *Zoilussa*
Még inkább tündöklök méltó *Laurussa*.
FAGARASI JO'SEF ebben példa lettél
A' ki nem tfak tudos *Doctorrá* tétettél
Söt kitsin korodba már arra fülettél
Mutattyák aranyid kiket érdemlettél.
Hatfzor nyert jutalmat ritka Tudományod
Tsudáld Tudos Világ tudosb Tanítványod!
De Oh ártatlan szív e' sem volt bálványod
A' Mennyei kintsért örömeft el-hányod.

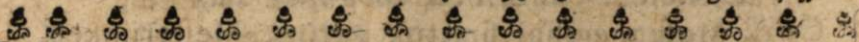
De még van bére a' Tudos érdemének
Mert nem lézen vége emlékezetének
Midön újjulása nem fűnik hírének
Sok tisztelői közt el-terjedt nevének
Oh JO'SEF a' JO'SEF látta érdemedet
Híva-is, magosbra kézfityén helyyedet
De jaj! midön várná már feleletedet
Más felele vízfza: az UR hiv Tégedet.
Midön tanitanál ISTEN dolgaiban
Ártatlan Sámuel az UR tornáztiban
Gondolád az Éli föllit, De azonban
Az UR föllött, 's híyott, egy édes álomban.
Egy édes álomban midön meg-tzirkálom
Mert egy oly' Léleknek dolgát ha vífgálom
Ezt az igazságot nyilván meg-találom
Hogy Halálod lön az URban édes álom
Igaz, az Halál a' Böltset nem terheli
Mert bátor testével sír-halmát neveli
De azonban Lelkét Angyalnak emeli
Hól fész Királlyi-fék 's Korona tiszteli.
Te-is nem holtál-meg el-hihetjük immár
A' melletted síró hív Mária ambár
Sok jaj fókkaal gyázos Koporsódba bé-zár
Oh Jéfus Barátja tsak alúzol Lázár.
Hogy-is hagynád, töle el-vonván fínedet
Édes Atyánk még fel nem nevelt fergedet.
Él a' Lelked! mi-is követünk tégedet
Hagyjad rajtunk kettös mértékbe Lelkedet,
De hijában tartnak Fiaid fívei,
Mert várnak magokhoz Szentek ezerei,
S' Imé

'S Imé már emelnek az URnak kezei
Izrael Lovagji 's minden Szekerei!
Kinn sírj már oh bús szív mutassad jeleit,
Kíért öntse femed záporral könyveit;
Ott látod Nemzeted meg-öletteteit,
Itt kedves JO'SEFed' meg-hült tetemeit.
Gyászos eset! eddig sírattuk vérünket,
Most meg-halva látjuk kedves Mesterünket,
És midőn fájlaljuk Testünkben ízüket
Azonban el-vejtjük magát a' fejünket.
FAGARASI JO'SEF szívünk reménysége
Mi dítsekedésünk, Fejünk ékessége,
Nemzetünknek egyik Díze, 's Kedvessege
Illy' hamar lézené életednek vége?
Tudom mi azoka, nagyobb helyly illetett
Mint milyen e' földön anéked kézfittetett,
Itt elődbe Földi *Cathedra* tétetett,
Ott Királyi-fékbbe JÉSUSt ültetett.
Él nálunk JO'SEFünk emlékezetében,
Mig mozdulás lézen szívünk üregében;
Él a' Világ előtt hírében, nevében,
Mig jár a' fényes Nap tizenkét Jegyében.
Te pedig öltözd-fel bús Ifjú gyázodat,
Sirassad rebegve változó napodat;
Nintsen már a' JO'SEF! egy hív *Tutor*odat
El-falasztottad egy Kédes Tanítódat.
Mondjad ezt: Most vala örömöm kezdete,
Egy jó Atyát fémem alig tekinthete
'S Imé melly hamar lön annak végezete.
Oh Prófeta-fiak sokszori esete!

Számtalan sebektől most érdekeltetünk
 Szerelmes Tanitónk hogy téged temetünk,
 Oh jó ISTEN velle míg együtt lehetünk
 Vallyon addig ilyent többet reménylhetünk!
 Így kesergi nagy érdemű Kedves Professora halálát egy
 (hiv Tanítvány *Kefy János Colleg. Adjeffor*)

A' ma Kedves Jó'sef Attya' fzerelmétől
 Midőn meg-fosztaték, 's ez-is Jó'sefétől
 Minden földi kintsnél leg-drágább kintsétől;
 Így áll: [vétevé erre mélyly sebétől.]
Nintsen már a' Jó'sef életem reménye;
Nintsen már a' Jó'sef két szemem egy fénye,
 El-nyelte az halál sürü fővevénye,
 Mert testi sár-háznak volt ő-is edénye.
 El-mondhatom én-is: oh jaj keserves hír!
 Nintsen FAGARASI JO'SEF! kinn szemem sír.
 A' Kegyetlen Halál, jaj! jaj! velle már bír,
 'S Szívet sértő szókat Koporsójára ír.
 Születtetett vala erre a' Világra
 Kerefityén Szüléktől, a' kik Igazságra
 Tanították ötöt a' Kegyes jóságra,
 Mellyet gyakorlott míg ment a' bódogságra.
 Ezek mellett pedig nagy Tudományokat
 Folytatott; 's azokra tanított másokat,
 Vette-is ezeknek érdemlett háznokat,
 Mert fok jók fzerették, 's ő-is minden jókat.
 A' Kerefityén Világ esmérte hírében,
 Tartotta mind végig belső fzerelmében;

De már

De már teste nyugzik a' föld üregében,
Lelke pedig vígad az egek Egében.
FAGARASI JO'SEF! méltó dítséreted
Fenn marad mindennél kedves nevezeted,
Aldásban meg-tartjuk jó emlékezeted,
Örökké meg-lézen nállunk tiszteleted.
Én-is a' mig lézen Lelkem mozdúlása
Rollad emlékezem Fejem Abdiása,
Egyedül rád tzelez szám jó-kívánása,
Mert kit el-veztettem nem lez' annak mása
Öt esteendő valál tsak gyönyörüsége
Szívünknek, 's Fejünknek leg-főbb ékeksége;
De mind e' kettőnek el-múlt fényessége
Mikor életednek illy' hamar lön vége.
De el-mentél olyan *Akadémiára*
Mellynek szépségének a' Jésus sugára,
Hól éemtől-éembe néz ISTEEN Bárányára;
A'ki vólt Lelkednek váltságának ára.
Azt kívánom azért szívemnek fájával,
Az hól vagy, ott élhetsz élet mannájával,
Itafsál a' Lelki-víz' folyamotjával,
Vígadj mind örökké a' Menny' Királyával.

A' maga szívének egyenes indulatjából, öt esteendők
alatt igen kedves Professorának, és mint egy fe-
relmes édes Attyának véletlen halálán keseregven,
ezeket írta a' M. Vásárhellyi Coll. Adfess. és Syn-
taxcos Praeceptor *TSala Mihály*.

Midőn a'

M i d ő n a' Nap tenné Bakban útazását,
 Halljuk egy Atyánknak jaj! halálózását.
 Mú'sák szép fergének mert tudos Vezére
 Éppen a'kor ére éltének végére.
FAGARASI JO'SEF Napunk, 's Hazánk fénye,
 Alatrad tanuló Seregünk reménye
 Meg-hóltál, el-hagytad e' bűnös Világot,
 Érdemlett *virtusod* nagyobb magófságot.
 Nő örvendezz **JO'SEF** ott hát mind fűnetlen,
Virtusod itt marad, 's neved felejtetlen.

Gyárfás Jó sef Nemes Publicus.

K érde; a' ki látod változott kedvemet
 'S Tudod még bánykodni nem tudott Szívemet
 Mihogyért bal kézre le-hajtván fejemet,
 Sírásal enyhitem Szívemben terhemet?
 Tudom ha seb esik a' fa gyökerére
 Nem mehet nedveség jól a' tetejére,
 Melly miatt a' kis ág hajladoz veztére
 Zöld fíne változván gyáfos feketére.
FAGARASI JO'SEF Sergünk hiv Páfтора,
 A' *Philosophia* egy tudós *Doctora*
 Meg-hólt, már nem miénk, Oh síralmas óra
 Mellyben víg örömünk fordula fíróra!
 Mi vóltunk élő-fa; Ő vólt a' gyökere
 Jól folyt az Ifjakra a' Tudomány ere
 Mind a'dig míg fíve a' mejjében vere,
 Már el-ment, 's könyv-hullás seregünk kenyere.
 Sirjunk

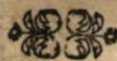

Sífatjuk jó Atyánk töllünk el-mentedet;
Noha tudjuk immár ISTENnél létedet,
Bár Jézus ölébe hajtottad fejedet,
Szívünk kíván vízfá onnét-is tégedet.
Ha pedig az Égből már ki-nem nyerhetünk
Édes Atyánk, 's veled többé nem lehetünk.
Meg-marad te rollad jó emlékezetünk
Bóldog légy, és tudd-meg utánad fietünk.

Tízt. T. Profes. Fagarasi Jó'sef Uremlékezeté-
re tette Sz. Somlyai Ifj. Halmágyi István Ne-
mes Rétor.

Ezer hét fáz nyóltzvan négynek végezete
Ah! mennyi bánatot reánk méregete.
Mert a' Kegyetlenség a'kor uralkodott,
Mellyért a' kegyes Szív jaj Lóra fokadott.
Sok keservés Szülék kised magzattyokat,
Vagy pedig magzatok a' magok attyokat
'S Annyokat firatták, könyv-hullatásokkal
Ortzájok áztatták sűrű folyásokkal.
Bár rajtunk nem vóltak e' bánat árajai:
De még-is Szívünknek vágynak más jajjai;
Mert Ki ferentséffé éltünket tehette
Vólna, mi-töllünk-is azt meg-irigylette.
A'mi *Professzorunk*, ki Sergét örzette
'S A' tízta Tudomány tejével éltette,
FAGARASI JO'SEF. Neimzete dífére
Ki az Hazájának vólt tízteségére
E' drága kintsünket, Kinek oktatása

A' fín-méznél édesb vólt minden főllása,
Oh! milyen hirtelen mi töllünk el-vette,
A' kegyetlen Halál töribe ejtette.
Vagyon hát nekünk-is panafolkodásra
Okunk, keservesen hármás jajgatásra.
Mint az édes Atya, jó tanittásával
Hogy már nem oktathat példa-adásával,
Életét jámborság, Szelidség követte,
Ezért a' koronát Mennyben el-is vette,
Meg-hidegült teste már földnek gyomrába
Nyúgodjék Itélet napjáig sírjába.
En pediglen nevét emlékezetemben
Fenn fogom tartani holtomig fívémben.
Diénes Sámuel a' felsőbb Német Claſſis Praeceptor,

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

A' Köz-jó mindennek közönséges Atyya,
Mellynek ha valaki romlását láthattya;
De még-is fívében azt meg nem sírattya,
Ugy tetfzik hogy nem jó annak indulattya.
A' Köz-jó romlását most észre vehetem
Mikor FAGARASI JO'SEFet temetem,
'S ha a' magam Sorsát azzal egybe-vetem
Méltán fíráfomat meg-kettőztetherem.
Ugyan-is láttam én Hazámnak szépségét
Láttam Nevelőim ritka fívefségét;
De el-hagytam nézvén dolgaimnak végét,
Hogy hallnám e' JO'SEF ritka böltsefségét.

Hal-

Hallottam-is. De oh siralmas nagy eset!

Ezen gyönyörűség tarta melly keveset,
Midön az arany fáj febben becéllgetett,
Éppen a'kor arra az halál zárt vetett.

Volt e' Tudós Főnek minden Tisztelője,
Volt egész *Éurópa* tsudálva nézője;
Lézek én-is Híre, 's Neve' hirdetője,
Míg engem-is el-fűv az halál szelője.

Irta *Szebeni Schreiber Simon*, a' Marus Vásárhellyi Réf.

Coll. az első Német Clafsis Tanítója.

Bánattyát nem lehet szólni szívünknek

Keserve felettébb nagy lett bús fejünknek

Mert eddig nagy híven kit tisztelünk vala

Híres FAGARASI PAP JOSEF meg-hala;

Kinek az aranynál drágább tanítása,

'S szin méznél édesebb vala oktatása

Még-is a' kegyetlen halál el-érkezett,

S' e' drága Vezérnek semmit sem kedvezett.

Nézte volna bár tsak éretlenségünket

Azért hagyta volna-meg jó Vezérünket.

Oh Ifjúságunknak szép gyönyörűsége

Oda lett oltalmunk egy főbb reméysége

Már ezután inkább mindentől félhetünk,

Jót többfőz de mikor és hogy remélhetünk

Ennek párját lelmi Világ próbálhatja

Futhat és fáradhat míg fel-találhatja

Ennek *Europa* tisztelte munkáit

'S adta érte ezüst 's arany *Monétáit*.

Ebben a' bölts *Pallás* virtusait tette,
 Mellette *Apelles* munkáit követte.
 Ezzel a' Tudomány ditső fényessége
 Setétes homályba borult ékeessége.
 Oh gyászos időknek gyászos eftendője
 Mi lézen már ennek következendője
 Mert midőn bezzélik e' Férjfiu képét
 Sirni látod jajjal már e' Világ népét,
 De ámbár Mennyei Szentek seregében,
 Lelke vígadozzon, vígan ezerében,
 Teste pedig minthogy a' Földből vétetett,
 Földé lett, és vízont a' földbe tétetett,
 Még-is e' világot járja ditsérete
 Hól tfak a' Virtusnak vagy on esmérete.
 Te-is oh *Grátziák* hármass kézülete
 E' JO'SEFnek légyen nálad tífetele:
 Meny-el kefervesen a' Temetésére;
 Koporso-kövének el-kézítésére
 Irjad ezt: ITT. FEKSZIK. VILAG. SZERETETE.
 A'KIT. NAGY. BANATTAL. IDE. HELYHEZTET E.
 Így kefergi Nagy érdemű Kedves Professzort
 Radnotfái Szilágyi Mihály Gram. Praecep.

NÉzd-el ha lehet az egész termézetet,
 Nap-keletet, Észak, Dél, és Enyészetet.
 Gondold annak URát a' ki ezt ferzette
 'S Egézen változás alá rekefztette.
 Találz oly' hatalmas felső Valóságra,
 Melly által egyedül juthat Bóldogságra.

Ezen

Ezen Fő-valóság parantsolatjára
Jötte nek minden Világ piattzára.
Főbb világosító Égi-testek lettek,
Mellyektől világot a' *Plánéták* vettek.
A' Nap világosit más Égi-testeket
Ugy a' mi földünket, 's azon mindeneket.
Még-is a' Léleknek nem adhat világot.
Másként költsönözik e' drága józágot.
A' Nap maga körül járó *Plánétákkal*
Egy özve-főtt szép rend, mint annyi fáklyákkal.
E' mi földünkben-is illy' rendet talállok;
De a' mellyet rontnak sokzori halálok.
Nézzük-el e' földön a' ma nagy Lelkeket
Neutont, Kleplert, Leibnitzt és más ilyeneket.
A' tudatlan Világ vett tőlök világot
'S A' világozságban fellyebb fellyebb hágott.
Sok-féle Nemzetek mind *Plánéták* voltak,
Mellyeknek gyujtottak fáklyát a' meg-hóltak.
Már Nemzetünket egy *Plánétának* gondold
Fogyatkozás léve, ezt-is jól meg-fontold.
Még pedig *Eclipsist* most a' Nap fenvede,
De a' *Plánéta*-is jól meg-fetétede.
A' Nap FAGARASI JO'SEF úgy találom
Ki meg-hólt, 's halálát valóba fajnálom.
Ő Nap vólt, mi pedig csak *Plánéták* vóltunk;
A' Nap el-változott; de mi meg nem hóltunk.
Bizony tám változás nem egészen halál
Gondolta a' halál hogy így prédát talál.
De hibázott, hiszem az ISTENnel valék
Maga mondja, látám most-is 's meg nem halék.
E. 3. Nem-

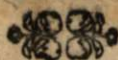
Nem-is hal-meg mivel fog-élni hírében
Mig lez' emlékezet az élők földében.
Gyázos e' változás, véletlen az eset
Illyen Nemzetünkben még soha nem esett.
De ki tehet erről? JÉSUSSa kereste,
Lelke már hozzá ment, de sírbe a' teste.
Váltak nagy Hérosok sokak, és meg-hóltak
De illyen váratlan Halált nem költöttek.
A' Keresztény Világ porát-is tisztelje
Meg-érdemli, nevét az égig emelje.
Mert fényle e' világ a'mig éle velle
Még a' tséts-fópó-is minden jót remélle.
Főként Tanítvánnyai, kik érte kesergünk.
Leg-főbb jót veszte-el velle gyázos Sergünk.
Jót kívánunk azért e' Kedves Atyánkna, ^{Hátunk az ő kezében}
Ki világozsága s fénye volt Hazánkna. ^{Székében várhat}
JÉSUStól ölében mivel fel-vétettél
És a' Szent Angyalok hiv barátja lettél.
Örvendezz, valamig porod' felibe áll
Goeled, és ismét Lelked testedbe áll.
Végre ditsöülve Szentek' seregében
Ditsöítsd Szent Atyád az Egek-egében.

Szabó Márton Theologiae Praefes.

Szem-fényt játzodrtató jégen építettett
Vólt az én szerentsém, melly ide vezetett.
Örömben szívem mintegy tsiklándozott
Mikór a' Sors-vetés közitekben hozott.

Igy

Igy jár vala elmém: Imé már Fiakat
Nyertem, ha nem ad-is a' *Fátum* azokat.
Atya lézek én-is 's ezeket oktatom
Leg-drágább kintsemet nekik oltogatom.
Majd oltán egyenként világra repitem,
'S általak híremet így-is szélesítem.
De ezt az ISTENi hatalom nevette,
Fel-tett tzelom végét érnem nem engedte.
Hívtalom esék kettős *Cathedrára*
Mennyei és Földi Akadémiára.
Meg-vallom mindenik különös tiszteffég
De a' Földnél még-is elébb való az Ég.
Minthogy azért velem többet nem lehettek
Oda mégyek inkább az hová jöhettek.
Ide jöttem finte Nyóltzvan előtt egygyel
Nyóltzvan után mégyek tölletek-el négygyel.
Hány Eltendőt téznek hát itt tőlt Napjai
Éltemnek, meg-mondják egy ép kéz újjai
Ez alatt el-hízem ti sem tagadgyátok
Hogy jó gondom nem vólt mindenként reátok.
Ti-is mint Atyához engedelmefféggel
Vóltatok én hozzám Fijui hívséggel,
Hogy az hív Tanítvány soha sem utálja
Mesterét, bizonyság halálom orája.
Ekkor, 's ez előtt-is beteg ágyom mellett
Vóltatok 's adtatok fámba a' mi kellett.
A' kinos nyavalya midön irtóztatott
Közülletek egyik vagy máfik biztatott.
Ne félj, nyugtasd elméd kedves jó Mesterünk
Még téged életbe hóffzafon tífzelünk.

Köves-

Kövefesen jutalom titeket ezekért;

Hozzám meg-mutatott tizta hívségtekért.
Sergeitek Tanitót ollyat találhafson

A' kiért valaha méltán gyázolhafson.

Azt-is tiszteljétek 's híven feresésétek,

Mint engem vevétek kedvesen vegyétek'

Ezen nagy érdemü Tízteletes Professornak utolsó
nyavalyájában a' Nemes M. Vásárhelyi Déák:
Sereghez sok ízben ejtett becéllgetéseit egy azon
Tanítványi közül, a' kik halálos ágyában utolsó
hívségeket meg-mutatták kedves Professorokhoz
így fedte rendben, *Déák Péter Coll. Alum.*

Szép dolog meg-vallom sokat-is érdemel

Az, a' kit a' Virtus szárnyára fel-emel,

Mert minthogy alacson dolgok közt nem femel

Azért híre neve fenn forog, jár és kel.

Szép dolog Tudományt ézzel hasogatni

'S mint egy új világra az által hozhatni

Ollyat, melyet sok Fő meg sem mert mozgatni

Még-is arra másnak kéz útát mutatni.

Szép dolog éltében a' ki fемlélheti

Virtusja jutalmát, s' akkor-is veheti.

Mikor még más, magát akár mint meg-veti,

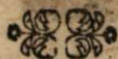
Halála után-is alig remélheti.

Szép dolog Nemzete hírét terjeszteni,

Magáéval edgyütt Égig repíteni,

Bóldog állapotját a' ki segíteni

Édes Hazájának tudja építeni.

FÁGARASI JO'SEF ki ilyl' virtusokkal
 Mint az Ég Kárpitja fénylő Tsillagokkal
 Vagy a' *Lybánus*nak Hegye Tzedrusokkal
 Bövölködött, híres vólt-is mind azokkal.
 De imé mit mondok, vólt, többé, de már nints,
 Halál prédájává leve ilyl' drága kints,
 Kire Szent Véredből oh JÉ'SUS mostan hínts!
 'S egy Atyától el-vált Árváidra tekints.
 Ilyl' nagy Tzedrust azért látok már ki-dülve
 A' kinek esetét sok fív keferülve
 Szemléli, 's méltán-is, sok pedig rémulve,
 Halálának híre mert esett dördülve.
 Fényes Napunk tehát gyázzal borítottatott,
 Reménylett örömünk füstbe ment 's tsalatott,
 Déli pontyára-is mert alig juthatott,
 A' midőn bánatos estvére juttatott.
 Nagy dolog bizonyyal ha meg-kell vallani
 Ilyl' derék embernek esetét hallani
 Nem kitsiny tsudának lehet azt tartani
 Hogy ennek-is hamar kelleték el-halni.
 Én pedig ki hozzá bár kevésbé fértem
 Virtusát tsudára méltónak erfmértem,
 Ezt a' tiztességet meg-adni úgy mértem
 Ha a' mit fel-tettem, tzielul azt el-értem.

Borosnyai L. Siméon Coll. Alumnusa

A' midőn tekintem Termézet folyását,
 Ugy tetszik néhányszor látom változását.
 Tavasszal ékező ro'sáknak szépségét

F

Szem

Szemlélem , 's mindennek tündöklő zöldségét
Így ha a' nyarat-is vizsgálom szépséggel.

Fel-öltözve vagyon egész ékeiséggel.

Kézül pedig az Őz szomoruságához

Bút, keسرüséget , nekünk nem soká hoz

Meg-fosztja a' mezőt fámos virágitól,

A' kerteket fénylő kedves ro'sáitól.

A' fáknak-is el húl minden ő zöldségek

Keménysege miatt oda lefz szépségek.

De nagyobb homállyal borítja éltünket

A' Tél 's fialommal terheli szívünket.

Mellynek keménysége rönt sok tzedrusokat

Szerez füntelenül szomoruságokat.

Oh nagy bánat! most-is nagy hirtelenséggel

Sírára , bánatra hív keسرüséggel:

Mert midőn napunknak lett Bakba érése,

Történt Tzedrus-fáknak akkor le-esése.

FAGARASI JO'SEF méltán Tzedrus vala

Ki Sergünk gyázzára hirtelen meg-hala.

A' kinek sok Nemzet részesült hírében

Kivált a' mi hazánk ily' drága kintsében.

De mivel ez Ország kitsin vólt hírének

El-ment hogy jutalmát venné-el fényének.

Lelkét JÉ'SUSsának immár által adta ,

Testét el-temetni az élőknek hagyta.

Örvendj hát kívánom JÉ'SUSod' ölébe

Holott bé-vagy írva Szentek seregébe.

Nagy Mihály Coll. Alumnusa.

A²

A' Tudos Világnak egy fényes Tsillaga

Leg-zebb sugárokkal a' midőn ragyaga.
Nagy hirtelenséggel el-enyézte 's műla,
Mellyen nem várt gyáfra örömnök fordula;
Mert el-falasztottuk kedves Tanítónkat

Midőn nem remélnök és Bölts Apollónkat.
Kinek kedveség volt minden mozdulása
És merő Böltsétség, akármelly állása

A' mikor pediglen kezdett tanítani,
Egész gyönyörűség vala azt hallani;
Mert minden bevéde vala kellemetes,

De úgy, hogy egyfersmind volna épületes.
Méltó azért tehát nem tsak gyáft viselni,

Söt örökké tartó oázist emelni.
Emeltem-is én olly' Oázist szívemben

Melly addig fog tartni míg lezű vég életemben
De maga Virtuussal olly Oázist teve,
Mellyel híre 's neve halhatatlan leve.

És hogy ditsérete végnélkül terjedjen
'S meg-homályosodást soha ne szenvedjen,
Söt egész Nemzete tsudálva zemlélné.

Terméket titkait ékzel mint metélné.
De nem tsak Nemzete közt volt esméreteres,

Söt mezze földön-is igen nevezetes
Mert bölts munkájáért az Égig ditsérte
Azokról elméjét valaki esmérte.

Söt ugyan bámulva zemlélte 's tsudálta
Valamelly munkáját ha ki fel-találta
Drága kints a' jó hír 's kedves emlékezet.

Mert nem lehet abban soha-is végezet.
S e' nagy jónak kiserit hogy ha Ki teheti
A' magát boldognak méltán nevezheti.
FAGARASI JOSEF vala ez élteben,
Ki öly' drága kintset hordozott testében,
A' melly ditsőtségét azzal érdemlette
Hogy a' győzedelni Pálmát Hatzor vette,
Es hogy a' mihez más nem-is mért próbálni,
Azt ő meg-fejtette, kit méltó tsudálni.
A' melly nem tsak az ő lép híret nevelte
Egész Nemzetéért, söt Égig emelte.
En pedig (: fietve ki ezt készítettem :)
Jó indulatomnak Orlópává tettem.

Roskoványi György Coll. Alumnusa.

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

OLTOS

OLTSO ÉRTZEKET ARANNYÁ VÁLTOZTATO,

Söt

F A G A R A S B O L

Leghírefsebb Arannyat bővöntsináló

ERDÉLYI

M A G Y A R Á L K I M I S T A .

az az,

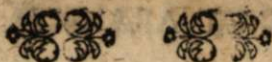
Tiszteletes és Főtudós

Philosophiae Professor és Doctor

F A G A R A S I P A P J O S E F .

Ki is,

Édes Attyától, néhai nagy Tudományu Tiszte-
letes FAGARASI PAP MATE Uramtól, előbb a' Szathmári ak-
kor nagyon virágzott Nemes Oskolának Rector Profes-
sorától, azután a' Szászvárosi Reformata Ekklesiának
kedves Plébánusától; és élő 's mostan igen kesergő Édes
Annyától, T. VERES SÁRA Asszonytól, Néhai Tekintetes
Dálnoki Veres Gergely Szászvárosi Királybíró Urnak Leá-
nyától, 1744-dik efitendőbéli Kisasszony Havának 26-dik
napján, világra, 's Szüléinek nagy örömökre, ép és szép
Testtel születvén, jöllehet édes Nemzójét meg sem esmérhet-

te, oly véletlen, úgymint, tíz hónap orában, árvaságra
maradott: csak hamar mindazáltal, Édes Annyának má-
sodkori tíftes férjhezmenetelével, Tífteletes Tudos Idősb
ABATS JÁNOS Uramnak, mostan az Enyedi Egyházi Vidék
nagy vigyázásu Eszperesfiének, és a' Gerendi Megye bírgo
Papjának, gondviselése alá fálván, nem mint Mostohájá-
nak, hanem valójában Édes Attyának, vigyázása alatt,
úgy nevelkedett, hogy a' nevelésnek mi voltát mindenek di-
tsérettel helybe hagynák, maga pedig, mint azt a' ke-
gyeséget fívesen érző engedelmes fia, mind holtig hálada-
toszággal és tíftelettel emlegetné. Így el-telvén az házi
nevelésnek rövid ideje, vitették JO'SEF a' Nagy Enyedi bí-
res és nemes Kollégiumba: az hol tíftelességes tartás mel-
lett, és jó Tanítóknak kezeik alatt, a' Deák Kláffsikon,
kevék eftendők alatt, nagy elméje' Eikráinak ki-mutatásá-
val, dítseretesen által-méne. Ezer-hét-faz-hatvanban pe-
dig, az hofku ruhás [togátus] Deákok rendibe irattaték;
melly állapotjában kilentz eftendeig, Deák, Görög és 'Si-
dó Nyelveket, nem külömben az azon Nemzetekre tartozó
Régiségeket [Antiquitasokat], Közönséges és Hazai Histo-
riákat, Föld-képezést [Geographiát]: és egyebeket-is, de
főképpen, a' Phyciát, Philóphiát, Mathéfiát avagy
Tudákságot, és Théológiát, oly' élemlenettel tanulá,
hogy a' Tudósoknak és Tudományoknak Erdélyben való
gyarapodását feretüknek örömökre-is, tsudájokra-is volna,
és jó hire az egék Hazát bé-töltené. Maga sem az bírt
nem vadázá, mint a' ki a' kevélyeket fíve ferént utálta,
sem a' testnek gyakorlását, vagy öltözetnek ékesgetését,
és az egyéb ilyen semmiségeket nem üzé: hanem, mintha
tudományának másokénál több beánosága volna; olva-
ssal való tanulásban, és még bővebben az olvasott, vagy
elő-adott

elő-adott dolgokról való mély elmélkedésekben tölté Éabados óráit; melyeket; jó Barátinak jóvállásokból, elmét élesztő múlarságos és tíftefséges együtt való beféllgetésekkel keretett elegyíteni, fájdalomra hajlandó fejének könnyebítésére. Az olvasott dolgoknak emlékezetben tartására oly' tehetsége vala, hogy a' mit csak egyszer meg-olvast, sok éktendőig, sőt halálig-is, el-nem felejtette: nem úgy pedig hogy csak a' dolgot tudta volna el-mondani; hanem fíntén azon fókferrel [: stílussal :], avagy azoknak a' meg-írt fókknak öfve-kötött rendével. Ezt elein maga nem-is annyira vette ékre; míg jó Barátja ki nem tanúlta 's nyilatkoztatta. E' mellett vólt az álmélkodást okozott itélettel: mellyet élesztett az elméjén forgott dolgoknak, nem csak a' mások itélete után való el-fontolásával; hanem vetélkedő vagy ellenkedő formába való vetésével és meg-mozgatásával. Ezekre nézve, kívánták mindenek a' jó igyekezetű Ifjak közül, gyakorta látni 's hallani. Mikor a' Tífteletes Professorok némelly Tudományokban, mellyekben magoknak oly' Segideket [: Praeses-eknek nevezik:] fókta tenni, kik az önnön fóbájokban azokat tanítsák, Ötet-is Tánítová tették; olyan seregesleg jártak hozzája, hogy házában mind le-nem telepithette. Nem külföldben, midőn a' tógás Déáki állapothoz közelítő Klassisban Logikusok Tánítója volna; nem tartották kisebbségeknek a' Tógások közül-is sokan azon helyre víkfa téregetni, némelly Tánításaira. Nem elég egy író tollatska, mindennek csak fútólag való meg-jegyzésére-is. Egyébre tehát: Minekutánna ilyen ditsőségesen el-nörte volna Déáki idejét, nem fogadá azoknak jóvállásokat, a' kik Külső [: Seculáris :] állapotra való menését leg hafnosabbnak

nak ítélék vala: hanem 1769-ben, ki-indúla a' külső Or-
szágí Akadémiákra, 's méne előfőr Basiléába, az hol ki-
váltképpen az edgyik BERNOULLI nevű fő hírű tudos Pro-
fessort hallgatá; onnan pedig elébb mozdúlván, meg-láto-
gatá; az O'der folyóviz mellett. való Frankfurtot Gro-
ningát és Fránékerát. Végtere meg-telepedék hosszabb
időre, a' Rhénus mellett. való Trájectumban [: Utrecht
ben :] : az hol három eftendőket töltött a' legmélysé-
gebb Tudományoknak forgalmatos tanulásában, és a' mel-
lett nagy gyönyörűségben; állapotjának elemegeteles vál-
tozásával, és tíftetségének nevelkedésével. Itt nagy ked-
veségében vólt HALM Urnak, kinek fiját-is tanította;
HENNERT Urnak, és többeknek. Itt feles Tanítvánnyi vól-
tanak: azok között Fő Emberek gyermekei; még az Indiái
Vice. Királynak fia is. Itt dolgozott legelsőben, a' FLES-
SINGAI Tudos Társuságtól ki-adattatott edgy nevezetes
Kérdésre, a' Termézet vizsgálásnak a' még titokban va-
tó termézetí okok' kitanulására, tovább tovább vihe-
téséről, oly' tudos feleletet, mellyen azon Társuságtól,
a' legjobban Felelőnek. fámára ki-igért; harmintz ara-
nyat nyomó, nagy arany Jútulóm-pénzt, 1772-ben dítsé-
retesen el-nyerte. Ugyan itt, a' Lejdai Tudosoknak, az Er-
költsi Érzékenységről, ki-tett kérdésekre, írt edgy más
nagy érdemű Feleletet: ez-is meg-érdemlette a' második ju-
talmat, úgymint, a' ki-nyomtatást. Itt fenteltetett Pap-
ságra 1774-ben, Szent János havának hetedik napján.
Itt ismét, abban az eftendőben, és azon Szent Iván
havának huszadikán, lett a' tíftetségű Tudományok' Me-
sterévé, és a' Böltselkedésnek Szentelt Tudósává, [: Arti-
um Liberalium Magister, et Philosophiae Doctor :]
mellynek alkalmatosságával adott-ki edgy béfentelő Remek-
írást

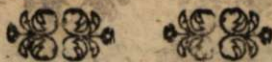
írást[: inauguralis Dissertatiót:], az Örökkévalóságnak Termézetéről. Itt-is házasodott-meg nagy tíftelességgel, ugyan tsak azon 1774-dik eftendőbéli Kis Afszony havában; Hites Társul, a' tökéletességnak ama' kötelével, a' tífte 's hív feretettel, magához kötven, edgy mind külső, mind belső szépségekkel ékesült Hollándiai Kis Afszonyt, t. i. FRIDRIKA VVILHELMINA ELISABETHA van VVIBEL Afszonyt, FRIDRIC van VVIBEL Kapitány Urnak, ELISABETHA KLINCKENBERG Afszonytól, Registrátor KLINCKENBERG HENRIK Urnak Leányától való igen kedves Leányát: kivel, még abban az eftendőben, Sz. András havának közepe tájatt, ez Hazába víkfa érkezvén, az házassági tiz eftendőket galambi felid edgyességben és tökéletes feretetben töltötte; mellyet, baláltra válván-is, mind maga, mind pedig víkontárolva Kedves Ersébetje, **nevezetes jelekben nyilvánvalóvá** tettek.

Mindjárt Erdélybe **érkezésével**, az 1774-dik eftendőnek fogytán, méne a' Szászvárosi nevezetes Papságra, mellyre víkfa jövő útjában, még Bétsben létében ohajtva meg-hívattatott vala. Ott vitte őt eftendők alatt nagy kedvességgel Papi hivatalját; de ennek tzélján kívül, egyéb nagy Tudományokban-is elméjét ro'sdásulni nem engedte: mellynek bizonyysága ez, hogy 1779-re, a' Berlni Királyi Tudományos Társaságnak jutalom ígéressel kihírlt valamelly nehez Kérdésére, oly' válaszfírást küldött; mellyel onnan ötven aranyat érő ugyan arany Emlékezetpénzt nyert. Nem sokáig örvenhete e' jeles Miénknek ez a' virágzó Eklésia, mert ötöt, valamint a' terméket-is a' nagyra kületett Tanuló Ifjak elméjének vezérlésére 's köfőrülésére alkotta vala, a' Tudományokra vigyázó Bölts Elöljárók, 1779-ben, Sz. Andr. Havában. a' Maros-Vásárhelyi Nemes

Réff. Kollégiumba, Philosophiát és Mathésist tanító Profes-
sornak, jokimenetellel, által-tévék. Itt azután végig, az
az, öt estendő alatt, miként folytatta legyen a' magára
vett hivatal, és minémü mértékkel adta-ki a' Tudomá-
nyokat: azt a' tanuló Ifjuság vallja 's tsudálja, az egész
Haza meg-értette, a' külföldiektől-is nintsen el-rejtve.
Örvendettek néki, Vallás és Nemzet külömbsege nélkül,
az Erdélyi Nagy Rendek, Tudos Fejek, és Tudományt
kerető Ifjak 's minden állapotbéliek. Itt laktában-is,
a' külső Országai Tudos Társaságoknak emlékezetes Kérdé-
seiket fejtette-meg; mellyekkel első jutalmakat, az az,
nagy fényű Pénzeket hordott Hazájába. Igy nyert Hár-
lemből, a' Teylériána Társaságtól 1781ben, edgy nagy
ezüst Pénzt, az ISTENi különös Gondviselésről való
feleletével; más nyoltzvan aranyat nyomó Aranyat, u-
gyan attól a' Társaságtól, 1782-ben; harmaikat, 23 a-
rany betsűjü ugyan arany Monétát, ismét Hárlemi, de
más Társaságtól; negyediket ötven aranyos Aranyat, 1783
ban, Leidabol, a' Stolpiána Fundatioból, ebbéli fe-
leletével, hogy Nintsen az ISTENnek tökéletességei
ellen e' világnak, mellyben sok rofá vagyon, ilyen
képpen való teremtetése. Ezek bezzeg, Erdélyi Ha-
zánk! a' Nagy Elmének és forgalmatosságnak mind jelei,
mind jutalmai. Ujságok ezek nállunk! FAGARASI
kezdett efféle Médályokat vagy Monétákat Erdélybe hoz-
ni. Vallyon bányán léfnek, a' kik e' mi JÁSONunknak
nyomán, a' Tudósok Kolkisából, nékünk arany gyappa-
kot hoznak? Adjön Isten!

Minémü mélységes és drágalátos dolgokat viselnek
magokban mind ezek a' Remek Írások; nagyobbak azok,
mintsem ide forittathatnának. Meg-fogjuk érni, sokak-
nak

nak nyughatatlanul való fíves várásokra hogy mindöfves-
séggel, jó illatubamvához-is hívségeket mig-tartó barátjai-
tól, világra adattassanak, az érdem-pénzeknek képeikkel
edgyütt. Reménlhetni, hogy ezek a Kintsek még elalvá-
sa után-is, faporodnak egy legújabbal, bizonyos kérdésre
[: De Concordia Theologiae Naturalis et Revelatae:]
halála előtt három héttel Hollándiába fel-küldött Felele-
téért. Oh miért nem végezhet-e még edgyet? mellyet
akart küldeni Berlinbe [: De extirpanda superstitione:].
nem sokára: meg-irigylé az halál és meg-köté tró. kezzeit.
Mindezekből és több érdemeiből JO'SEFünknek szép híre ne-
ve el-terjedvén- meg-esméré ötet a' nagy JO'SEF-is, a' mi
Ditsőséges Császári Fejedelmünk: azért nem halasztá ha-
nem az 1784-dikbéli Mind' szent havának 27-dikén költ,
és e' Tudósnak érdemeit nagy ditséettel emlegető Felséges
Decretumával Édes Nemzetünk Magyar Országai Fő Aka-
démiajába [: mellynek Pesten léfőn feke:] Logicát, Me-
taphysicát és morális Philosophiát tanító Professornak,
kegyelmesen meg-hívá. A' melly ditsőséges Hívatalra néz-
ve, midőn magát némü-némüképpen az úthöz kéfitgetné:
hirtelen és véletlenül még nagyobb Hivatata esék. Mert
Karátson havának 3-diknapján, futkosó kökövény [: Rheu-
matismus:] találván, abból ugyan, Isten után, a' Tudós
Orvosoknak segítségék által, hatod naponki-gyógyula: de
még fel sem kelhete ágyából, midőn tsak hamar főrnýü
belső kelés [:pleuritis:] fogá-el; mellynek, két ízben edgy
más után következett ér-vágással eleje nem vétethetvén,
végső állapotra juta, 's a' közelebb irt hólnapnak 17-dik
napjára fordulván az éjtfaka, az az, é fel után
fintén edgy orakor, el-nyugovék; vagy mondjuk:
ez a' Tudomány Szövétneke meg-aluvék, életének

41-dik estejében. Haldokló óráiban-is a' maga nagy
Lelkének sok jelenségeit adta. Mert ámbár lehetetlen
volt, hogy, a' nyavalyának nagy forró volta miatt elméje
valamit ne képzelődnekk fókott környékein kívül: de ottan
ottan víkka tért, és maga kérte a' mellette valókat, hogy
a' lak értésére, midőn az elme meg-faladna. Utólya felé,
egéklen meg-tsendesedvén, hálákat adott Istennek, a' fáj-
dalmak érzésének el-vételéért; ki-mondotta, hogy tovább
élését senki ne-is gondolná; ez Hazának ily' főrnyü vefe-
delmes meg-háborittatását komoruán emlegette; kedves Fe-
lesége aránt való fájdalmaait fívének, érzékenyül ki-jelen-
tette, utólsó akarátját el-mondotta, 's vagyonaiiban élete
Kedves Társát Örökösül hagyta; a' mellette vígyázoknak
hívségeket meg-köfönte, s' maga példáján meg-halni ta-
nólni intette. Közelítvén pedig a' véghez, mondotta, hogy
kevés vagyon hátra; féméi meg-homállyosódtak; az hoz-
zá fállóknak nem kezdett felelni; a' JESUSböz kíáltott;
ábrázatján örömnék jelei vóltanak, és így vídám ábrá-
zattal végső bútsúját vette. Nem fűkség sokat fállani,
a' benne esett nagy kárvallásról: Minden fók fíratják;
egék Erdély keserűli, 's kételkedve kérdezi, ha valyon va-
laha Hazánk ötet valakiben fel-találljaé? Látod, tehát,
Élő! hogy a' melly nagy vólt, a' már nintsen JO'SEF,
[: 1 Mos. 42. 36.:]; oly' nagy író tóllat kívánna az
ő utólsó meg-tífteltetésé. Reményilem, tíftelik-is sokan.
Most pedig ez halotti Oflop-írás-[: Chártá-:] ban, a'
mélyen meg-sebhetődött fívu Tíftoteles Özvegy Afkőny-
nak akarátjától, és buzgó kérésére, tífteli egy leg-
belsőbb Barátja, a' következő Szomor-játék, [: Tra-
goedia :] fábásu. Verses Írásban;

Erdély

Erdély, mesés panaszban jelenti Nemes Ma-
gyar Ország Rendeinek, hogy az ő edgy nagy
Kereskedő és Álkimista Hazáját Pest Vá-
rossa el-kötötte volna,

Endülj Magyar Ország! négy Folyó-vizedet,
Mellyel fested jeles Nemes Tzímeredet,
Mind könyvhúllatásá tedd, 's ontsd-ki fíve-
Ha híven szereted Erdélyi Véredet. (det;
Véredet Erdélyben, Magyar Nemessékben,
Urban, Papban, jámbor Városi rendekben,
Ontja irgalmatlan Oláh fok helyyekben;
Öl, ront, éget, pusztit, járván seregekben.
Erről de ezután tudósításunkat
Bövebben vékitez: most más panaszunkat,

Nemes Magyar Ország' Rendei! 's dolgunkat,
 Terjesztjük hozzátok; halljátok szavunkat:
 Nagyra emelkedett híres Pest Várossa,
 Oldalát a' mellynek Duna vize mossa,
 'S az hova költözött Ország' fok Tudóssa,
 Erdélyre támadott; főként az Okossa.
 Van edgy Kereskedő nagy hírű Emberünk,
 Idegen Aranyat ki-böven hord nekünk;
 Kimista edgyfőz'smind; 's Aranyat közöttünk,
 Fából is tsinálni tud, és ad értenünk.
 Ezt Pest, SAS' Tollával írt nagy Levelében,
 Ki-hívta, magánál nagyobbbnak Nevében,
 'S el-költötte, vette rölünk. Ez ügyében,
 Erdély hát panaszol: Ne tartsa kezében.

*A' Magyar Ország' Törvény Szék fel-föllítja
 Pest Városát.*

Hát mi dolog, híres Pest! Erdélynek mit vétettél?
 Panaszából te magad talám többet értettél;
 Oly hasznos Emberében mi kárt vagy bűzűt tettél?
 Mond; 's légy mentett Fél, vagy add vízfű, mit el-vettél.

*Pest meg-felel az Erdély panaszkára; meg-sejtven, hogy
 az híres Kereskedő és Aranyá-változtató Személy,
 Prófeffor FAGARASI JOSEF volna; a' Sas' Tollával
 írott Levél, a' Királyi Dekretum, mellyel Felséges
 Császáruunktól, a' Magyar Nemzetnek Pesti Fő Aka-
 démiájába Prófefforá rendeltetett.*

Én Pest, nem vagyok rest méltó mentségemben,
 Mefés vád Erdélyé, vézsem jól ezemben.

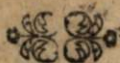
FAGARASI JO'SEF a' nagy Kereskedő,
A' tudos Világban hírről neveded.
Belga 's Prúž Arannyal fokát nyerekedik
Tudós Munkáiból; még sem ditsekedik.
Chymistának hívjuk, ki egyéb értzeker,
Arannyá változtat, ónt, vasat, rezeket.
JO'SEF nem ilyekből tett kimiás füstöt:
Fa Garasból tsinált Aranyat, ezüstöt.
Mett *Fa Garast* vífelt ki-terjedt *Nevében*,
De *Arany* forrás van, lásd tsak, *elméjében*.
Nagy Akadémiák *Kérdéseket* tésznek:
Rájok Tudófoktól fok *Feleletét* vésznek.
Ki rofázúl felel is, gyalázatot nem vall,
Munkájáról soha gunyoló hírt nem hall.
Mert Feleletjeket Levélbe tsinálják;
Tudós Tárfaságnak, mint kell titulálják.
Levél kebelében a' *Felelet* mellett,
Ismét petsét alatt van *szédula*, melyet
Valami Mondással kívül meg-jegyeznek:
Neveket az Írók belőlről fedeznek.
TudófoK Serege, melly a' Kérdést tézi,
Petsétjét a' külső Levelnek le-vézi.
Lát benn Feleletet, ki-vézi, meg-rázza,
Ki-adott Kérdéshez köti, zabolázza.
Szarva között tölgyet Felelet talál-é?
Az ilyen üressen jár, Péteré, Páló.
De az Író' neve jól el titkolratik:
Fel-nem bontatratik, tűznek áldoztatik:
Ha pedig a' próbát mértékre ki-állja
Feleleted, 's a' rzélt *leg-jobban* találja:
Meg-ígért arany Pénzt a' Tudós Sereg ad
Czímerezve: Váltsd-el, 's rézül tel' vele kád.

Jobb

Jobb Feleletek közt melly léfzen *második* ,
Nyeri, hogy *elsővel* rendbe nyomtatódik.
FAGARASI Neve Feleletben nem fél,
Hogy Tűz lstenének áldozatjára kél.
Ritkán *másodikban*, tsak *első* rendben áll :
Arany jutalmakat azért vigan fámllál.
Oh Hazánkban, 's hol-is, ritka aranyázás!
Mellyért a' főben van, ásttal mellett, áfás.
A' fenn repülő SAS, Császár, mi Jó'sefünk;
Tollával írt Levél Dékrétuma nekünk.
Két-fejű, mert kelet 's nap nyugot rá tekint;
Multat, jövendőt lát, 's meg-lez' a' mire int.
Két fejen négy *femmel*, Világ' négy *réfséit*,
E' Felséges SASunk vi'sgálván képeit,
Tudományokra-is veté vigyázását:
Künn, 's Magyar Országon tévé más állását.
Azért régi Magyar Királyok Váráról,
A' Tudományokat indíra Budáról.
Hova? hozzám Pestre, Dunán meg-fereftve,
Ily' engedelemmel példáson ereftve :
Hogy el-ne tiltana senkit onnan Vallás,
Mindennek szabados lenne fállás, hallás.
Azért magos helyről néző Ditső SASnak,
Szemébe akada neve *Fagarasnak*;
Ez' onnan fázalmazott JO'SEF tudománn yát
Meg-látá, 's ezének tsuda alkotványnyát.
Irá, parantsolá, Pesten venne fízket
Professzorok közt; sok éfibe ütne éket.
Tanítana hírre éfz fenő *Logicát*,
üres 's Teli Vóltról költ *Metaphysicát*.
Philosophiát, melly *Moralis* nevében,
Ezekhez ragasztván, folytatna rendében.

Eze

Ezer hofzu forint eztendöre bére

Letz', Császár Kegyelme mellyet meg-igére,

Igy azért menthyivel nagyobb *Duna* vize,

Marosnál, hol eddig JOSEF pályát üze:

Annyival öt' SASnak hárnai emelik

Fellyebb, 's érdemeit tetézve nevelik.

Nó hát Erdély, 's Maros-Vásárhely, most felely:

Mit vétett néked Pest, nagy Tudomány Műhely.

Erdély felel, meg-mutatván Professzor FAGARASI egész életének rövid le-írásával, hogy Ötöt maga külte; testben és tudományokban nevelte; Felső Ország Akadémiákra küldötte; onnan haza hívta 's fogadta; hazájában meg-tisztelte: azért magának volna hozzá jussa.

Felséges Császáruk senki' igaságát

Látván meg-nem rontja, sőt allandóságát.

Akarja: ügyemnek azért valóságát

Halld Pest, FAGARASIT adjad vizfá magár,

Magát, Attyát, Annyát, én kültem, rengettem,

Fagará Városról lép Nevet engedtem,

Nemes eredettel, 's czimmerrel jegyzettem,

Tudósok rendében fő helyre vezettem.

Attya FAGARASI MÁTÉ ez Hazában

Tanult, 's külföldi nagy Akadémiában:

Lett Rector Professzor Szathmár Várofsában;

Meg-hólt Szábfvárosi dírsért Pápságában.

Itt lévén Pap, VERES SÁRA Afzonyt vette:

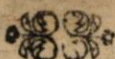
Párijává, ki magár méltán kedveltette;

Szábfvároson VERES GERGELY Ezt nemzette,

Ki-is Király Bíró Tízrit itten tette.

H

Ezer

Ezer hétfáz negyven-négyben e' jó SÁRA,

Hol Kis Atzfony hava Sámuel napjára

Ért, JO'SEFet hozá világ' piatzára:

Bizony Tudófoknak fülé tsudájára.

Isten' Böltsefsége embernek dolgait,

Mintegy játszodozva nézi fándékait.

Véli ember, meg-hal, 's hagy' vezni árváit:

De az Isten nyujtja nevelő karjait,

Példa JO'SEF, mert csak tíz hónapja vala,

'S böltseben firt, mikor jó Attya meg-hala;

Mondották: Szegényke, ma melly nagy kárt valla.

Több illy' fánó főt-is Özvegy Annya halla,

De mint rég' kis *Mó'ses* a' gyékény ládában,

Vezni ereztetvén víz' folyamotjában,

Midön leg inkább firt; Király Udvarában

Talált Nevelőt, 's nőtt nagyra valójában:

Igy lett JO'SEFnek is tótörül egy *János*,

Névvel *Abats*, vóltaképpen sem héános;

Ezt rendélé Isten: az Özvegy magános

Né lenne, 's az árva' ily' sorfa nyilvános.

Esperest e' *János* Enyed Vidékében,

Tífteletes Tudós Férfit hírében;

Ab, az az, *Attya* van neve' elejében,

Áts, vagy jó faragó hátulsó részében.

Lett-is édes Attya helytt JO'SEFnek, óh ha

Minden ilyen vólna, ki nével mostoha!

Mert ez nem nemzette JO'SEFünket noha:

De jóságát JO'SEF nem felejté soha.

Áts-is JO'SEF körül lett nagy vigyázással;

Míg kis gyermek korban vólt, böltis oktatással

Faraggattá ötöt, 's fázorgas ranitással;

Enyedre azután adta okofsággal.

Oh

Oh Tudomány Háza! Böltsefség' szállása!

Hirés Kollégium, Elmék vidulása!

Sok jó Fiaknak lett benned tanulása,

Kikkel erősödött Hazánk ozloplása.

JO'SEF-et is édes Fiaddá fogadád,

Tudományok' külsát neki által-adád,

Tanulok seregét velle meg-tamadád,

Sőt többit általa mind fellyül haladád.

Tanítók tsudálták Deák *Classis*okban,

Hogy ő edgy ezében van, mi nints a' fokban;

Hétzáz hatvan folyván, fő Tanításokban

Lett Hallgató, a' mint fokás *Togás*okban.

Tógás Deákoknak volt dízes Rendében,

Kilentz eftendőkig, míg nőtt elméjében

Minden jó Tudomány, oly' nagy mértékében,

Hogy még Prófeffornak sem volt több fejében.

Mert mit meg-olvalott, magaévá tette,

Sok eftendőkig-is meg-nem felejtette,

Azon fók' rendével mind el-bezéli tette;

Volt pedig tsuda nagy ítélet mellette.

Prófefforainak tudós nagy ezeket

Mind ki-merítette, vette értelmeket;

Elsöben tanult nap-keleti *Nyelveket*,

Ugy *Történeteket*, szép *Régiségeket*.

Mathefist oztán, 's itt főként *theoreát*,

Elmei Tudományt, vagy *Philosophiát*,

Vallás Tudományát, mond: *Theologiát*,

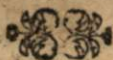
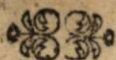
'S mindent, mire Erdély fokta vinni fiát,

Midön hát mind tudná Erdély' Tudományát,

'S nem vólna Prófeffor, ki mint Tanítványát

Többé taníthatná; vé szép adományát

Kegyes Urainknak, fösvények bálványát,

Mellyel hozzú útra lábokat tsinála ,
Hatvan kilentzedben Erdélytől meg-válva ,
E' léven a' fándék régtől fogva nála ,
Külső Országokat látna : meg-talála.
Mert Bâfelbe híres Bernullihez júta ;
Oderi Frankfurtba onnan nyilék úta ,
Gróning', 's Fránékerbe innen pályát fúta ,
Utrektben végtére , mi kellett , tanulta.
Ezer hét-fáz hetven-négyben hazájába
Viŷza jött , 's Száf-város Pap' Hivatalába
Bé-vette őt őzig , Prófeŷŷorságába
Míg ment Vásárbelyre , Maros komŷzédjába.
Itt hetven kilentzben , Szent András havában ,
Kezde Prófeŷŷori ŷép Hivatalában
Philosophiát és Matheŷist folytában
Tanítani ; mondák : Arany van ŷájában.
Ettől fogva ŷintén nyöltzvan-négy' végéig ,
Tanít , hire repül ditséret egéig ,
Neve fel-hat Ditső Csáŷárunk ŷeméig ,
'S Urunk rea tekint méltó érdeméig.
Huŷon-hetén azért Minden Szent havának
Decretumát írâ JO'SEFnek magának ,
Hogy Peŷten Magyarok ŷép Ifjuŷágának
Légyen Tanítója , 's Diŷe az' Hazának.
E' dolognak híre Erdélyt ŷéllyel járja ,
Minden ŷájban erről van beŷédnek árja ;
Magyar Orŷág buzgón kívánja , és várja ;
Erdély ugy akarnâ , kébelébe zárja.
Sok gondolatoknak erről vala pere ,
Midőn a' Mennyei Seregek' ezere ,
JO'SEFnek más hívâŷt âd , mellynek ez ŷere ;
Földön ne maradj ; fel ŷieŷs hozzánk , jere !

Peŷt !

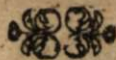
Pest! midőn ezeket mind ekképen hallod,
FAGARASIt bírni már tálam általlod,
Te-is, Nagy Törvény Szék! hízem, hogy meg-vallod
ülgyem' Igaságát, 's ítélve jóvallod.

*Pest felel Erdélynek, mutatván JO'SEFhez való igazsá-
ságát Szathmár Várossa után, az hol az ő Attya Pró-
fessorságot viselt; és emlegetvén illy' költsönt, hogy Ma-
gyar Ország-is Erdélynek sok Tudós Embereket adott.*

Jó Erdély! ezeket tölled én mind hallom;
Hogy JO'SEFFel sok jót tettél, meg-is vallom.
Vallod de te magad, hogy ő édes Apját,
Szathmár adta néked Százvárosnak Papját.
Valamiképen hát maga kebelében,
Magyar Ország Szatmárt tartja, 's jó földében:
A'ként igazsága van FAGARASIhoz
Nagy Magyar Orzágnak, 's minden Virtussihoz.
Azért, én Pest minthogy ez Orzágnak vagyok
Örökös Leánya, 's érdemeim nagyok:
Igazabbat vallyon ma mit kívánhatnék,
Mint, hogy JO'SEF nékem örökül adatnék.
Végre: Ne emlékezz Erdély sok öztönnel,
Nékünk hogy adós vagy Tudósi költsönnel.
Orzágnak sok'illyet néked fűlt; jelei:
Köleséri, Páriz, Tófeus, Gelei.

*Hollandia Erdélynek és Pestnek vetélkedését hallván,
magát köz pereisé téfi (ingéral), és JO'SEFhez leg-
több igazságát mutatni, 's ötet magának nyerni igyekezi.*

Ne fies, se Nagy Erdély, se Pest reménységeddel;
Talam nem ditsekedel majdon nyereségeddel.

Vásárhely bár Erdélyben, Pest-is Magyar Országban,
 Törvény Székről hírefek vagytok, 's Prókátorságban :
 De én zörgő Perekhez fokatlan Hollándia,
 Meg-mutatom, hogy JO'SEF lez' kebelemnek fia.
 Ugyan-is : Ő idegen földről hozzám érkezék,
 Az hazai ruhából 's fokásból le-vetkezék.
Groningám, Fránékerem, ötét ölbe fogadá;
 Oszán *Utrektem* magát néki hazául adá :
 Három eztendők alatt, véle annyi jót téve,
 Mennyit soha több Magyar itt érdemmel nem véve.
Hálm, Hennert, több Tudósok, vették barátságokba,
 Tudományokból álló belső mulatságokba.
 Fő Rendek, 's Indiai Vicé Király, Fiai,
 Tisztelték, 's néki lettek fokban Tanítványai.
Jásoni kézületre itt (*Utrektben*) téve fírt,
 Mellyel ama' *Kolkisból, Flessingából* Sárgát nyert.
 Papi Szent Hivatalra ugyan itt fínteltetett,
 És a' *Bátselkedésben Doctorrá* tétetett.
 Már mire volt fűksége ? tsak egy jó Feleségre :
 Itt adaték nékie, elmei vitézségre.
 E' szép VVIBEL ER'SÉBET, Kapitánynak Gyeremeke,
 Termézet' 's Kegyelemnek betsülendő remeke.
 Ment e' Kintsel Erdélybe JO'SEF, de vízfűa tére.
 Onnan hozzám nem egyfzer, nagy nyerekedésére.
Hárlemet, Lejdát, Kintstől tudós erővel foztá
Stolp, Teyler Arannyait magának bővön oztá.
 Kinek van hát JO'SEFhez földön illy' igazsága ?
 Azért Törvénytől várok : ő ügyem' kívánsága.

A' Törvény Szék magát, az Álkimista JO'SEFet fö-
 lítja elé, 's kérdezi; miket csmérne igazaknak lenni,
 az három perlő Feleknek ő maga felett való kereseteikből.

Iőjj-

Jöjj-elé, Híres Férjfi! kiért hármam perelnek,
Tégy magad igaz vallást: a' mellyeket hírlelnek,
Ugy lenni esméred-é? Mert többet nem felelnek;
Már Itéletet várnak, 's Szék kínéről el-kelelnek.

*JOSEF báládatoson meg-vallja mind az három Fél Ke-
rejetének maga aránt való Igasságát.*

Nagy hírű Itélettel tisztessült Törvény-bírák!
Kik közül mindenitek olyan Bölts, mint a' Sirák:
Elöttetek, semmit el-nem tagadok,
Mindeneket, jól értésteekre adok.
Erdély velem több jót tett, mintsem maga számlálja;
Ő Jóságát Világon ember ritkán találja:
Uri Rendek, és Nemesek kegyesek
Tanulókhoz, 's adománnyal rejlészek.
Aryám lételemer, Tanítók jó létemet,
Urak jótételekkel, adták elémentemet:
Minden Rendek', jósága, nyájassága,
Vólt szívemnek, mindenkor vidámsága.
Egek harmatozzanak Erdélynek áldásokat!
Közikla arannyat, hegy bort, mező élelt fokat,
Oh teremjen, néki! Vólt békefsége
Térjen vízfa! Vezzen-el ellensége!
Vallom *Hollandiának* hozzám nagy kegyefségét:
A' melly mértékben Erdély adta kintse' bövségét,
Hollandia, azt böven meg-tetézte,
Tudomány, Szív, Kints által úgy intézte.
A' Tenger' 's Tenger' Ura Öt' hiven védelmezzel!
Földét, Hajóját áldja, kegyelmesen fedezze!
Kis dolgai edgyefséggel nőjjenek
Nagyra! 's gonosz felei ne jöjjenek!

Vallom

Vallom, mindenek felett, edgy fő adófságomar,
A' melly illeri Ditső Felséges Csáfáromat,

'S Szárnya alatt, a' Nemes Magyar Nemzet'
Fő Tanuló Sergét: drága Nevezet!

Oh NAGY JO'SEF, Felséges Csáfár! kinek Kegyelmed
Hozzám nagy és példás lön: Népeiden Figyelmed!

Légyen áldott! Éltes erős, állandó!

Országglásod hasznos, meg-nem romlandó!

Nemes Magyar Orfágnak világló fene-fénye,

Fő 's Nagy Akadémia, Tudományok^x edénye!

Szeretf vala, örvendezél elére:

Virágozzál a' Nemzetnek dízére!

*Már a' Törvény Szék Itéletet (Deliberatumot) mond,
mellyben az Álkimistát Erdélytől, mint a' kinek ő elég
hasznát vette, velle való jó tselekedetiért, el-itéli; Pest
és Hollándia között pedig edgy aránt ostanti, és így
ketté vágatni (1 Kir. 3: 25.) bátorozza.*

Deliberatum.

Mind az három Feleknek favaít meg értettük,

Ez Itéletet azért azoknál fogva tettük;

Hogy JO'SEFet Erdélytől örökösön el-vettük,

'S más két Félnék edgyaránt ostanti meg-engettük.

Mert Erdély ámbár fülte, nagyra-is kéfitette,

De Papi 's Prófeffori sok hasznait-is vette:

Pest pedig 's Hollándia nem gyönyörködtethette

Velle magát, úgy, a' mint fándékába fel-tette.

JO'SEF azért két részre ezennel vágatfásék,

Edgy fele Pest részére, mint illik, adattafásék,

Hollándia kezébe másika botfátatfásék:

Illyenképpen a' pernek már vége szakatfásék.

*Erdély ezen ügyet fel-vívén (appellálván) a' leg-felsőbb
 Itélő Székre, ott a' Deliberatum helybe nem bagyat-
 tatik; hanem az a' Felső Szék (Concilium) JOSEFet
 a' ketté-vágatástól meg-menti, 's maga Társaságába fel-
 véti.*

Itt meg nem áll, helyt nem talál, Alsó Szék Itélete:
 Tavul légyen, hogy így végyen véget JOSEF élete.
 Épen marad, meg nem hasad, ily' Ember véletlenül;
 Hozzánk vészünk, fel-emeljük a' földről sértetlenül.
 Hamar kézülj, Székérre ülj, JOSEF hát, melly im' mégyen;
 Itt velünk élj, soha ne félj; hogy bántódásod légyen.

*Hirtelen le-érkezvén a' Székér JOSEF után, ő föll
 kisérő Barátjához, és futólag rövid Leveleket ír.*

Meg-nyílt nékem az Ég, hova Szentek mentenek-el rég:
 Im az illyés Székere! Mennyei munka fere.
 Nézdfe Ba átom azért; nem vár, siet útja felé tért:
 ülnöm kell, ölelik karjaimat, 's emelik.
 Addig csak várnak, míg újjaim írni találnak
 Két páros Levelet, mindeniket rövidet.

(Itt már most ír:)

Vidd haza, Kísérő! már; mert te vagy arra le-térő:
 Költ sietőleg igen, mintha sikamló jegen.
 Hogy ha zemélyyemmel nem szólhat, bár Levelemmel
 Szóljon ER'SÉBET, óltsa szívén a' sebet.

Első Levél. Kedves Feleségéhez.

Hív Társam, VVIBEL ER'SÉBETem!

Végyled ez Levelemer.

Özvegyem! el-nem felejthetem,

Mint kedvelléd Nevemet.

Atyádat, és édes Anyádat,
Felejtéd én érettem.
Hazádat, szép Hollándiádat
El-hagyád, óh Szerettem!

Idegen 's mezfűze földre velem,
Mellynek nyelvét nem tudtad,
El-jövé, 's nékem lél védelem:
Szokásfinkat tanúltad,

Hív Lelked most hát mint meg-ijed,
Hogy heába marasztasz,
Bús szívéd fíralomba fílyed,
Hogy engem el-falasztasz.
Vádolj-é, hogy én meg-tsaltalak,
Midőn hagytalak egyedül?
Erdélybe magammal hoztalak,
'S már nem lézek Férjedül.

Ne búsongj, Lelked mit tsüggendez!
Nem váltam-el mezfűzére:
Jutottam, az honnan tsüggendez
Olaj szívéd' sebére.

Maradj hát kedvelt Erdélyedben,
Vagynak ott Kegyes Kezek;
Mellyekből minden keservedben
Tsepegnek édes mézek.

KEMÉNY VAS * Szív-is még tenéked,

Mint nékem, úgy meg-lágyul:

Bizonnyal lézen Menedéked

Szeretete, úgy meg-gyúl.

** Vagyon tzelezás Mélt. Grof WAS KRISTINA Affony-
ra, néhai Mélt. L. B. KEMÉNY MIKLOS Ur Kegyes Özve-
gyére; a' Kinek, mint magának gyermekségétől fogva való
nagy Patronájának, fárnja alá balò fájál ajánlá.*

Mikoron ily' nyúgodalmadból

Végre ki-bontakozol:

Szabadult minden unalmadból,

És velem találkozol.

Edgy lézen nekünk ismét hazánk;

Nemzetünk, nyelvünk, rendünk:

Lez' Minden Mindenben Szent Atyánk;

Igy végetlen örvendünk.

Szent Atyám! ezekre tanítsad,

'S meg-álgyad Özvegyemet!

Védelmezd, gyógyítsd, vidámitsad,

El-maradott Egyemet. *

** Edgye: mert bázaságok Magzattal nem gyümölszöött.*

Második Levél.

Tífeteletes Attyához, T. édes Annyához, és Attyafaihoz.

Kettös tífeteletre méltó Tudós Atyám!

Szülő 's fel-nevelő édes Dajkám, Anyám!

Titeket meg-elözlek,

Tzél érésben meg-gyözlek.

Jól tudom, hogy ti-is utánnam siettek;
 Minthogy Mennyországra hívatalt vettetek:
 ISTEN' kedve rajtatok,
 Addig-is, míg láthattok!
 Kedves jó Véreim! 's azok közt 'SU'SÁNNA!
 Hazam' jó Segéde: óh hogy ne kívánna
 Szíven tinéktek fok Jót,
 Földit, 's örökkévalót!

Harmadik Levél.

A' Szákvárosi Ekklé'siához.

Minapi Szent Nyájam Szákváros' népében!
 Engem meg-tiszteltél: légy ISTEN' kedvében!
 Öreg, Ifju, Gyermekek! az URnak Nevében
 Áldlak: Áld-meg Jépus, kinek Neved Ámen.

Negyedik Levelét

*midőn írni akará Jó Urakhoz, Barátokhoz, nevezet kerint,
 a' M. Vásárhelyi Tiszteltetés Professori és Papi Rendhez,
 a' Nemes Kollégiumbéli Tisztos Ifjusághoz, 's a' t. nem
 várá a' fekérv, birtelen elragadá*

Félen, Falu helyen, erdei, mezei
 Munkások közt lakó Poéta' Versei.
 De ne fő hangját nézd; képzeljed szívemet,
 Mellyel kefergettem el-faladt Hívemet.
 Hív Barátom! én-is feléd kívánkozom:
 Kevés idő múlva veled találkozom.

BENKŐ JOSEF, Erdővidéki Reform. Tractus' Esperešije, és
 Hárlemi Tudós Társaság' Tagja.

Imprimatur. 17. Januar. 1785. C. ESTERHAZY.

m. p.

Impres. CLAUDIOPOLI Typ. Colleg. Reform. Ad. 1785.